

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Sprawozdanie z działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za 2010 rok

przyjęte przez Zarząd Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uchwałą nr 23/2011 z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za 2010 rok”, zmienione uchwałą nr 31 Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany uchwały Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za 2010 rok” oraz zatwierdzone uchwałą nr 23/V/III/2011 Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 czerwca 2011 roku w sprawie zatwierdzenia Sprawozdania z wykonania planu finansowego oraz Sprawozdania z działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za rok 2010

Czerwiec 2011 roku

I	WSTĘP	3
II	INFORMACJE OGÓLNE O FUNKCJONOWANIU ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	4
1.	Organizacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	4
2.	Sytuacja finansowa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	7
3.	Zarządzanie zasobami ludzkimi	11
4.	Działalność inwestycyjna oraz zarządzanie nieruchomościami.....	13
5.	Systemy informatyczne ZUS	15
6.	Działania kontrolne	19
7.	Badania i analizy statystyczne.....	23
8.	Popularyzacja wiedzy z zakresu ubezpieczeń społecznych	26
9.	Współpraca międzynarodowa	27
III	INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE OBSŁUGI UBEZPIECZONYCH, ŚWIADCZENIOBIORCÓW I PŁATNIKÓW SKŁADEK	30
1.	Stwierdzenie i ustalenie obowiązku ubezpieczeń społecznych.....	30
2.	Ustalenie uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz wypłacanie tych świadczeń	32
3.	Orzecznictwo lekarskie dla celów rentowych, prewencja rentowa i wypadkowa	40
4.	Prowadzenie indywidualnych kont ubezpieczonych i kont płatników składek	43
5.	Realizacja dochodów.....	44
IV	INFORMACJE O DYSPONOWANIU ŚRODKAMI FINANSOWYMI FUNDUSZY	47
1.	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	47
2.	Fundusz Emerytur Pomostowych.....	53
3.	Fundusz Rezerwy Demograficznej	55
4.	Fundusz Alimentacyjny w likwidacji.....	57
V	INFORMACJE O REALIZACJI ZADAŃ ZLECANYCH ZAKŁADOWI.....	59
1.	Pobór składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	59
2.	Pobór składek na ubezpieczenia zdrowotne.....	59
3.	Przekazywanie składek do Otwartych Funduszy Emerytalnych.....	59
4.	Świadczenia rodzinne.....	60
5.	Świadczenia przedemerytalne i zasiłki przedemerytalne.....	60
6.	Renta socjalna	60
7.	Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS ..	61
8.	Podatek dochodowy od osób fizycznych	61
VI	SPIS TABEL.....	62
VII	SPIS WYKRESÓW	62

I WSTĘP

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Zakres działania Zakładu i jego zadania określa przede wszystkim ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. ZUS zajmuje się m.in. gromadzeniem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne obywateli oraz dystrybucją świadczeń w wysokości i na zasadach ustalonych w przepisach powszechnie obowiązujących. Ponadto wykonuje zadania powierzone na podstawie innych ustaw lub inne zlecone zadania z dziedziny ubezpieczeń lub zabezpieczenia społecznego, np. gromadzi dane osobowe płatników składek dla Narodowego Funduszu Zdrowia lub identyfikuje składki przesyłane na indywidualne konta w Otwartych Funduszach Emerytalnych.

Nadzór nad zgodnością działań Zakładu z obowiązującymi przepisami prawa sprawuje minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych opracowana została „Strategia przekształceń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na lata 2010 - 2012”, będąca odpowiedzią Zakładu na zmiany zachodzące w otoczeniu społecznym. Z jednej strony zmiany te związane są z rozwojem społeczeństwa informacyjnego i postępującą elektronizacją usług, z drugiej zaś - z rosnącymi oczekiwaniami wobec instytucji publicznych w zakresie racjonalności w wydatkowaniu środków publicznych i jakości świadczonych usług.

Celem nadrzędnym Strategii jest zwiększenie satysfakcji klientów z usług świadczonych przez Zakład. Wdrażając Strategię, ZUS ma nadzieję stać się w ciągu kilku lat liderem wśród instytucji publicznych pod względem skali wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych, skutkujących wysoką jakością obsługi klientów - gwarantując jednocześnie, że pieniądze publiczne są wydatkowane efektywnie i w przejrzysty sposób.

W trosce o zapewnienie wysokiego poziomu świadczonych przez ZUS usług w analizowanym okresie kontynuowano wdrażanie zarządzania procesowego. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu ujednoczenie sposobów działania Zakładu poprzez opracowanie map i opisów procesów, zidentyfikowanie potrzeb odnośnie informatyzacji, jak również optymalizację procesów.

Niniejsze Sprawozdanie zawiera szczegółowy opis zadań zrealizowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku, jak również uwzględnia kwestie związane z funkcjonowaniem Zakładu jako instytucji.

II INFORMACJE OGÓLNE O FUNKCJONOWANIU ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

1. Organizacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

W 2010 r. struktura organizacyjna Zakładu nie uległa zasadniczym zmianom. Konstrukcje organizacyjno-prawne funkcjonowania Zakładu określone w aktach powszechnie obowiązujących (ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, statut ZUS) nie zmieniły się.

Zgodnie z wydanymi w 2010 r. zarządzeniami Prezesa ZUS dokonano szeregu zmian organizacyjnych w terenowych jednostkach organizacyjnych oraz w Centrali Zakładu, które polegały przede wszystkim na relokacji zadań. Warto zwrócić uwagę m.in. na reorganizację departamentów pionu IT. Miała ona na celu poprawę systemu zarządzania i nadzoru nad tym obszarem działalności Zakładu, w szczególności rozdzielenie i jasny podział odpowiedzialności za planowanie, projektowanie, wdrażanie i procesy eksploatacji usług IT oraz lepszą koordynację i zintegrowanie działań w zakresie planowania i rozwoju IT z uwzględnieniem celów i priorytetów ZUS.

W okresie sprawozdawczym zostały opracowane, uzgodnione i wydane zarządzenia Prezesa ZUS wprowadzające zmiany organizacyjne w Zakładzie z dniem 1 stycznia 2011 r. Zmiany polegają m. in. na ujednoczeniu struktury organizacyjnej ZUS, w szczególności terenowych jednostek organizacyjnych. Realizację celów i zadań Zakładu oparto na trzech płaszczyznach organizacyjnej, procesowej i projektowej. W powyższym zakresie wydano w 2010 r. zarządzenia Prezesa ZUS:

- w sprawie wprowadzenia Regulaminu organizacyjnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- w sprawie trybu tworzenia regulaminu organizacyjnego komórki organizacyjnej Centrali oraz regulaminu organizacyjnego oddziału.

Sieć terenowych jednostek organizacyjnych Zakładu na dzień 31 grudnia 2010 r. stanowiły 43 oddziały, 216 inspektoratów oraz 66 biur terenowych.

W analizowanym okresie w strukturze sieci jednostek terenowych nastąpiły zmiany polegające m.in. na modyfikacji właściwości rzeczowej inspektoratów i biur terenowych, wskazujące na dążenie do centralizowania realizacji zadań. Zadania merytoryczne grupowano kierując się m.in. dążeniem do zwiększenia specjalizacji pracy, obniżenia kosztów realizacji zadań oraz efektywniejszego wykorzystania zasobów Zakładu (kadrowych, sprzętowych, lokalowych).

Poza centralizacją całych zakresów zadań, następuje również grupowanie zadań m.in. z zakresu umarzania i udzielania ulg w spłacie należności z tytułu składek.

W 2010 r. opracowano Strategię dla Zakładu w oparciu o Zrównoważoną Kartę Wyników¹. „Strategia przekształceń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na lata 2010 - 2012” jest odpowiedzią Zakładu na zmiany zachodzące w otoczeniu społecznym. Z jednej strony zmiany te związane są z rozwojem społeczeństwa informacyjnego i postępującą elektroniczną usługą, z drugiej zaś - z rosnącymi oczekiwaniami wobec instytucji publicznych w zakresie racjonalności w wydatkowaniu środków publicznych i jakości świadczonych usług.

Celem nadrzędnym w przyjętej *Strategii*... jest zwiększenie satysfakcji klientów z usług świadczonych przez Zakład. Cel ten jest realizowany poprzez wyznaczenie celów strategicznych i szczegółowych oraz mierzenia stopnia ich realizacji w przekroju czterech płaszczyzn funkcjonowania instytucji, zwanych perspektywami: klienta, procesów wewnętrznych, rozwoju oraz finansów. Jednym z głównych kierunków działania w przyjętej *Strategii* ... jest zwiększenie usług świadczonych w formie elektronicznej, a także utworzenie nowych kanałów dostępu. Kolejnym istotnym projektem jest realizacja koncepcji Front/Back Office, polegającej na stworzeniu sieci kontaktu z klientem (Front Office) oraz ośrodków skoncentrowanych na realizacji zadań niezwiązanych z bezpośrednią obsługą klienta (Back Office). Korzyści tego rozwiązania w postaci zwiększonego zakresu spraw załatwianych w bezpośrednim kontakcie z klientem, ujednoczenia praktyki wydawania decyzji oraz zwiększenia wydajności poprzez centralizację zadań, przyczynią się do poprawy jakości obsługi klienta.

Pod koniec roku 2010 rozpoczęto prace nad budową polityk obszarowych w 8 obszarach funkcjonalnych Zakładu: zarządzanie obsługą klienta, systemem poboru dochodów oraz zarządzanie płynnością, systemem realizacji świadczeń, informatyką, strukturą organizacyjną, zasobami ludzkimi, zasobami rzeczowymi (bez infrastruktury informatycznej), wiedzą i informacją. Istotą powyższych polityk jest przeniesienie ogólnych celów strategicznych na poszczególne obszary działalności Zakładu.

¹ Zrównoważona Karta Wyników jest to narzędzie pozwalające na badanie stopnia osiągnięcia długofalowych celów strategicznych w przekroju czterech perspektyw: finansowej, klienta, procesów wewnętrznych oraz rozwoju.

Wszystkie cele wyznaczone w *Strategii* ... podlegają monitoringowi. Cel nadrzędny monitorowany jest w ramach badań satysfakcji klienta, natomiast cele główne i szczegółowe w ramach wewnętrznych zasobów informacyjnych.

W 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych rozwijał system kontroli zarządczej w sferze nadzoru nad efektywnością realizowanych zadań poprzez wprowadzenie systemu oceny pracy oddziałów ZUS w zakresie realizacji zadań podstawowych oraz dodatkowych. Ocenie w zakresie zadań podstawowych podlegają komórki: świadczeń emerytalno-rentowych, świadczeń krótkoterminowych, realizacji dochodów, ubezpieczeń i składek, orzecznictwa lekarskiego i prewencji, obsługi klientów oraz kontroli płatników składek. Natomiast w zakresie realizacji zadań dodatkowych ocenie podlegają: Regionalne Ośrodki Szkolenia, komisje lekarskie, wydziały realizacji umów międzynarodowych oraz wydziały poligrafii w oddziałach (z wyłączeniem poligrafii w I Oddziale ZUS w Łodzi) i wydział produkcji w poligrafii w Centrali ZUS. Zgodnie z założeniami systemu oceny, praca oddziałów oceniana jest w 3 płaszczyznach:

- *sprawności* – rozumianej jako stopień realizacji zadań,
- *jakości* – rozumianej jako stopień doskonałości w wymiarze czasu realizacji zadań oraz skali odchyień lub błędów, pojawiającej się przy ich realizacji,
- *efektywności finansowej* – definiowanej w odniesieniu do poziomu kosztu jednostkowego i wydajności.

Na bazie wyników budowany jest ranking, w wyniku którego formułowane są rekomendacje.

Rezultaty systemu oceny oddziałów przyczyniają się do:

- diagnozowania problemów w Zakładzie,
- poprawy poziomu świadczonych usług,
- standaryzacji.

W 2010 roku kontynuowano wdrażanie zarządzania procesowego w Zakładzie. W analizowanym okresie zatwierdzono hierarchię procesów i rozpisano mapy procesów w ZUS (obecnie 584 procesy: zidentyfikowano 44 procesy zarządzania, 273 procesy operacyjne, 267 procesy wspomagające) wraz z opisami działań.

W ramach wdrażania zarządzania procesowego w Zakładzie w I kwartale 2010 r. zatwierdzono ponadto Regulamin Zespołu ds. procesów biznesowych oraz procesów informacyjnych, powołano Podzespół ds. opracowania systemu zarządzania ryzykiem w ramach zadań realizowanych przez Zespół ds. procesów biznesowych oraz procesów

informacyjnych oraz podpisano „Standard mapowania procesów w ZUS” i utworzono Katalog procedur i instrukcji obowiązujących w ZUS.

Katalog procedur i instrukcji obowiązujących w ZUS udostępniony został wszystkim pracownikom Zakładu.

Obecnie rozpoczął się proces optymalizacji procesów.

Zgodnie z przyjętymi w Zakładzie „Standardami obsługi klientów w terenowych jednostkach organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych” w 2010 roku we wszystkich terenowych jednostkach:

- wprowadzono stałą obsadę stanowisk obsługi klientów, składającą się z etatowych pracowników komórek obsługi klientów,
- ujednolicono godziny obsługi klientów (od 8.00 do 15.00) oraz w jednym dniu tygodnia (w poniedziałek) wydłużono godziny obsługi do 17.00,
- ujednolicono nazewnictwo stanowisk obsługi klientów.

Zgodnie z harmonogramem przeszkolono 100 pracowników komórek obsługi klientów z technik obsługi klientów. Wewnętrzni trenerzy przeszkolili nowo zatrudnionych pracowników stanowisk obsługi klientów oraz tych pracowników bezpośrednio kontaktujących się z klientami, którzy nie brali udziału w szkoleniach z technik obsługi klientów prowadzonych przez firmy zewnętrzne. Wiedza wszystkich pracowników komórek obsługi klientów była systematycznie (przynajmniej raz na kwartał) weryfikowana podczas testów sprawdzających wiedzę merytoryczną.

Warto zaznaczyć, iż w Zakładzie prowadzone były również systematycznie szkolenia dla pracowników komórek obsługi klientów, z zakresu umiejętności obsługi klienta z niepełnosprawnością i nauki języka migowego, m.in. sposoby dostosowania obsługi do możliwości i ograniczeń klientów z różnego rodzaju niepełnosprawnością oraz sposoby przełamywania barier w kontakcie z osobą niepełnosprawną.

2. Sytuacja finansowa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

1) Przychody

Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał w 2010 roku przychody z następujących tytułów:

(kwoty w tys. zł.)

	Wyszczególnienie	2010 r.			2009 r.		
		Wykonanie	Struktura	Wykonanie	Wykonanie	Struktura	Wykonanie
A	PRZYCHODY OGÓŁEM	4 544 835	100,00%	4 013 828			
I	Przychód z tytułu obsługi Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Odpis z FUS)	3 773 570	83,04%	3 418 000			
II	Przychód z tytułu obsługi Funduszu Emerytur Pomostowych (Odpis z FEP)	460	0,01%	0			
III	Przychody z tytułu zadań zleconych Zakładowi do realizacji	507 372	11,16%	473 820			
IV	Przychody ze sprzedaży produktów, materiałów i towarów oraz zwrotu kosztów egzekucyjnych	47 387	1,04%	38 426			
V	Przychody finansowe	141 056	3,10%	32 658			
VI	Pozostałe przychody operacyjne	74 937	1,65%	50 333			
VII	Zyski nadzwyczajne	53	0,00%	591			

Tabela 1. Przychody Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku

W strukturze przychodów Zakładu za 2010 rok, największy udział miał przychód z tytułu obsługi FUS i stanowił 83,04% wszystkich przychodów. Ponadto Zakład uzyskał przychody z tytułu wykonywania zadań zleconych, na które składają się między innymi: przychody z tytułu poboru i dochodzenia składek na OFE, FP, FGŚP, na ubezpieczenia zdrowotne do NFZ. Udział tych przychodów stanowił 11,16%. W roku 2010 Zakład uzyskał również przychód z tytułu obsługi FEP (funkcjonującego od stycznia 2010 r.), który w strukturze przychodów ogółem wyniósł 0,01%.

2) Koszty działalności Zakładu

Zakład Ubezpieczeń Społecznych poniósł w 2010 r. następujące koszty działalności:

(kwoty w tys. zł.)

	Wyszczególnienie	2010 r.			2009 r.		
		Wykonanie	Struktura	Wykonanie	Wykonanie	Struktura	Wykonanie
B	KOSZTY OGÓŁEM	4 127 535	100,00%	4 060 581			
I	Koszty zasadniczej działalności operacyjnej	4 086 613	99,01%	3 927 323			
II	Koszty finansowe	2 335	0,06%	111 968			
III	Pozostałe koszty operacyjne	38 549	0,93%	21 232			
IV	Straty nadzwyczajne	38	0,00%	58			

Tabela 2. Koszty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku

W strukturze kosztów poniesionych przez Zakład w 2010 r., największą grupę 99,01% stanowiły koszty zasadniczej działalności operacyjnej, z tego koszty:

- amortyzacji 8,29% (338 932 tys. zł),

– zużycia materiałów i energii	2,68% (109 436 tys. zł),
– usług obcych	27,31% (1 116 156 tys. zł),
– podatków i opłat	1,32% (53 772 tys. zł),
– wynagrodzeń	50,05% (2 045 350 tys. zł),
– ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń na rzecz pracowników	9,68% (395 651 tys. zł),
– pozostałych kosztów rodzajowych	0,67% (27 316 tys. zł),

Na dzień 31 grudnia 2010 r. sprawozdanie „Rachunek Zysków i Strat” sporządzone przez ZUS wykazuje nadwyżkę przychodów nad kosztami w wysokości 417 300 tys. zł.

3) Działania prowadzące do uzyskiwania oszczędności środków finansowych Zakładu

W 2010 roku Zakład kontynuował rozpoczęte jeszcze w latach poprzednich działania w zakresie oszczędnego i racjonalnego wydatkowania środków. Działaniami objęto zarówno koszty działalności bieżącej, jak i wydatki inwestycyjne. Podstawowe kierunki i obszary potencjalnych oszczędności zostały zdefiniowane w Planie finansowym ZUS na 2010 r. Jednostki ZUS zostały zobowiązane do szczegółowego przeanalizowania kosztów umów (zarówno już zawartych, jak i planowanych do zawarcia) głównie pod kątem niezbędności, celowości oraz wysokości kosztów ich realizacji. Ponadto, zostały zobowiązane do ograniczania do minimum wydatków na koszty działalności niestanowiące wydatków o charakterze obligatoryjnym, a także do dokonania priorytetyzacji wydatków oraz zaniechania realizacji tych z nich, których poniesienie nie było niezbędne dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania oddziałów. Ograniczeniu ponoszonych przez oddziały kosztów oraz realizacji zasady uzyskiwania jak najlepszych efektów z danych nakładów służyło również wprowadzenie w Zakładzie rankingu oddziałów, uwzględniającego ich efektywność, jakość, sprawność i efektywność kosztową. Podjęte działania umożliwiły w 2010 roku, pomimo niekorzystnych wstępnych prognoz dla finansów Zakładu, realizację wszystkich zadań statutowych bez jakichkolwiek zakłóceń.

4) Realizacja projektów finansowanych ze środków UE

W 2010 r. kontynuowano realizację 3 projektów współfinansowanych ze środków UE:

- projekt pt. „Poprawa jakości usług świadczonych przez ZUS na rzecz przedsiębiorców” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
- projekt pt. „Platforma usług elektronicznych dla klientów ZUS (PUE)” w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka,
- projekt pt. „Rozwój systemu informatycznego ZUS wspomagającego udostępnianie e-usług” w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Działania w projekcie „Poprawa jakości usług świadczonych przez ZUS na rzecz przedsiębiorców” obejmowały cztery główne obszary:

- 1) optymalizacja procedur określających standardy obsługi klientów w ZUS,
- 2) opracowanie narzędzi z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi,
- 3) badania satysfakcji przedsiębiorców
- 4) szkolenia dla pracowników ZUS.

W ramach projektu wydatkowano ok. 1 187 tys. zł tj. ok. 6,6% budżetu projektu (budżet projektu wynosi ponad 18 mln zł).

Celem projektu pt. „Platforma usług elektronicznych dla klientów ZUS (PUE)” jest zwiększenie dostępu do usług ZUS oferowanych w formie elektronicznej dystrybuowanych różnymi kanałami dostępowymi dla obywateli oraz przedsiębiorców (Internet, telefon, urzędomy). Ogółem do 31.12.2010 r. wydatkowano środki w kwocie ok. 10 828 tys. zł, tj. 10,7% budżetu projektu, w tym w 2010 r. ok. 2 197 tys. zł. Budżet projektu wynosi 101,5 mln zł (dofinansowanie – 100%).

Celem projektu pt. „Rozwój systemu informatycznego ZUS wspomagającego udostępnianie e-usług” jest poprawa ciągłości, efektywności i bezpieczeństwa usług świadczonych społeczeństwu przez ZUS (w tym e-usług). Projekt jest komplementarny z projektem „Platforma usług elektronicznych dla klientów ZUS (PUE)”. Ogółem do 31.12.2010 r. wydatkowano środki w kwocie ok. 65 693 tys. zł, tj. ok. 65,7% budżetu projektu, w tym w 2010 r. ok. 210 tys. zł. Budżet projektu wynosi 100 mln zł (dofinansowanie – 100%).

Ponadto w 2010 r. trwały prace związane z przygotowaniem projektu „e-Składki”, którego celem jest udostępnienie nowej e-usługi dla przedsiębiorców i pozostałych płatników składek umożliwiającej dokonywanie płatności na indywidualne, wirtualne konta z wykorzystaniem standardowych dokumentów SEPA. Projekt znajduje się na liście rezerwowej projektów do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Obecny budżet projektu wynosi 56 mln zł a termin realizacji 2013 r.

W ramach pozyskiwania środków finansowych z Regionalnych Programów Operacyjnych:

- 1) Oddział ZUS w Toruniu podpisał umowę o dofinansowanie projektu pt. „Remont budynku Inspektoratu ZUS we Włocławku ul. Pl. Wolności 18/19” w ramach LPR WK-P. Budżet projektu wynosi 1,92 mln zł - dofinansowanie 625 tys. zł,
- 2) projekt Oddziału ZUS w Gorzowie Wlkp. pt. „Termomodernizacja budynków administrowanych przez O/ZUS w Gorzowie Wlkp.” został przyjęty do realizacji ramach LRPO – umowa o dofinansowanie w trakcie przygotowywania do podpisu. Budżet projektu wynosi 3, 94 mln zł. – dofinansowanie 2,8 mln zł,
- 3) projekt Oddziału ZUS w Słupsku pt. „Termomodernizacja budynków siedziby O/ZUS w Słupsku” został przyjęty na listę rezerwową projektów do realizacji w ramach RPO WP. Budżet projektu wynosi 2,83 mln zł.

3. Zarządzanie zasobami ludzkimi

Według stanu na dzień 31.12.2010 roku zatrudnienie w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wynosiło 46 695,442 etatów i 46 988 osób, w tym: 45 621 osób w oddziałach Zakładu i 1 367 osoby w Centrali Zakładu.

Wśród ogółu zatrudnionych pracowników w Zakładzie 52,16% posiadało wykształcenie wyższe. Natomiast wykształcenie średnie posiadało 46,06% ogółu zatrudnionych.

W porównaniu do stanu zatrudnienia na koniec 2009 roku w Zakładzie nastąpił spadek zatrudnienia o 330 osób (316,358 etatów), tj. o 0,70%.

W Zakładzie w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 roku zatrudniono 1259 pracowników. W 2010 roku nastąpił wzrost przyjęć do Zakładu pracowników z wykształceniem wyższym o 29,09 % (50,10% w roku 2009, a 47,90% w roku 2008). W porównaniu do roku 2009 udział pracowników z wykształceniem średnim zmniejszył się o 28,48%. Najwięcej przyjęć w oddziałach odbyło się w pionie dochodów (40,24%), orzecznictwie lekarskim (19,34%), emerytalno-rentowym (10,06%), technicznym (6,68%) oraz świadczeń krótkoterminowych (5,46%).

W okresie sprawozdawczym z Zakładu odeszło 1697 pracowników. Wśród pracowników odchodzących najliczniejszą grupę stanowili pracownicy ze stażem w przedziale od 10 do 20 lat (31,70%), oraz pracownicy ze stażem od 1 do 5 lat (28,52%).

Miernikiem określającym natężenie ruchu kadrowego w zakładzie jest wskaźnik fluktuacji, który określa stosunek liczby pracowników odchodzących w ciągu roku do stanu zatrudnienia

na początku roku. W 2010 roku wskaźnik ten w porównaniu do 2009 roku obniżył się o 0,40 punktów procentowych.

Działalność szkoleniowa w 2010 r. polegała na kierowaniu pracowników na szkolenia organizowane we własnym zakresie, w ośrodkach szkoleniowych Zakładu oraz zlecane do realizacji zewnętrznym instytucjom i firmom szkoleniowym, a także na realizacji szkoleń elektronicznych. Pracownicy Zakładu kształcili się również (na podstawie udzielonego skierowania) na studiach wyższych i podyplomowych.

Łącznie we wszystkich formach podnoszenia kwalifikacji udział wzięło 50 182 uczestników.

W 2010 roku w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zostało przeprowadzone badanie poziomu motywacji pracowników ZUS. Miało ono na celu określenie aspektów pracy, które wzbudzają największą satysfakcję lub niezadowolenie pracowników, a także poznanie oczekiwań pracowników wobec pracodawcy.

W okresie od marca do maja 2010 r. przeprowadzono badanie kultury organizacyjnej w ZUS, w takich obszarach, jak: komunikacja, motywacja, rozwój i zmiany, identyfikacja, organizacja, przełożony, procedury i struktura, wartości. Rozpoznane zostały mocne i słabe strony oraz główne zagrożenia i szanse Zakładu.

W Zakładzie zostały podjęte działania mające na celu wykorzystanie rekomendacji wynikających z przeprowadzonych badań.

Zakład podejmował również wiele inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych. Oprócz szkoleń pracowników sal obsługi klientów m.in. z zakresu języka migowego:

- ZUS aktywnie uczestniczył w giełdach pracy organizowanych w szczególności przez Urzędy Pracy i PFRON,
- zorganizowano Dzień Otwarty dla Osób Niepełnosprawnych, podczas którego eksperci ZUS i PFRON udzielili porad osobom zainteresowanym. Celem Dnia było udostępnienie wszystkim zainteresowanym kompleksowej informacji dotyczącej ubezpieczeń społecznych i możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Doradzano również jak poszukiwać pracy, przygotować dokumenty aplikacyjne oraz jak się przygotować do procesu rekrutacyjnego, w tym rozmowy kwalifikacyjnej;
- mając na uwadze wyrównywanie szans w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w ogłoszeniach o pracę umieszczano zapis zachęcający osoby niepełnosprawne do składania dokumentów aplikacyjnych.

4. **Działalność inwestycyjna oraz zarządzanie nieruchomościami**

Projekt planu rzeczowo-finansowego działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2010 r. przyjęty został uchwałą nr 17/2010 Zarządu ZUS z dnia 15 lutego 2010 r., na ogólną kwotę 498 457,9 tys. zł, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą uchwałą 18/V/III/2010 z dnia 25 maja 2010 r.

Realizacja planu rzeczowo-finansowego działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych ZUS w 2010 r., według sprawozdań finansowych jednostek organizacyjnych ZUS, przy kwocie planu w wysokości 498 457,9 tys. zł, wyniosła ogółem 377 935,7 tys. zł, co stanowi 75,8% planowanych środków i w poszczególnych grupach zadań przedstawia się następująco:

GRUPA ZADAŃ	Plan na 2010 r. zatwierdzony przez RN	Realizacja w 2010 r.	
	w tys. zł	w tys. zł	w %
1	2	3	4
I. Zadania budowlane zmierzające do zwiększenia powierzchni netto	53 609,0	47 558,7	88,7
II Zadania budowlane nie zmierzające do zwiększenia powierzchni netto*	23 670,0	18 216,5	77,0
III. Zakupy niescentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych	2 935,2	2 884,8	98,3
IV. Zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych /bez KSI/	5 975,0	2 201,9	36,9
V. Zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych dla KSI	412 268,7	307 073,8	74,5
RAZEM	498 457,9	377 935,7	75,8

Tabela 3. *Realizacja planu rzeczowo-finansowego działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2010 rok*

W grupie I - Zadania budowlane zmierzające do zwiększenia powierzchni netto planu - ujęto 12 zadań dotyczących budów, rozbudów i modernizacji ze zwiększeniem powierzchni netto (w tym: 11 kontynuowanych i 1 nowe) na łączną kwotę 53 609 tys. zł. Wydatki w 2010 roku wyniosły 47 558,7 tys. zł, co stanowi 88,7 % planowanych środków.

W grupie II - Zadania budowlane nie zmierzające do zwiększenia powierzchni netto - ujęto 65 zadań (w tym: 24 kontynuowane i 41 nowych) na łączną kwotę 23 670 tys. zł. Realizacja

planu w 2010 r. wyniosła w ujęciu finansowym 18 216,5 tys. zł, co stanowi 77 % zaplanowanych środków.

W grupie III - Zakupy niescentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych - z planowanej kwoty 2 935,2 tys. zł wydatkowano 2 884,8 tys. zł, co stanowi 98,3 % planowanych środków.

W grupie IV - Zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń, środków transportowych i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych (bez KSI) - ujęto 10 zadań głównych oraz 48 podzadań o ogólnej wartości 5 975,0 tys. zł. Nakłady na realizację zakupów w 2010 r. wyniosły 2 201,9 tys. zł, co stanowi 36,9 %.

W grupie V - Zakupy scentralizowane maszyn, urządzeń i innych rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych dla KSI dotyczącej zakupów dla KSI ujęto 39 zadań o ogólnej wartości 412 268,7 tys. zł. Nakłady na realizację w 2010 r. wyniosły 307 073,8 tys. zł, co stanowi 74,5 % planowanych środków (analogicznie w 2009 r. wykonanie planu w tej grupie wynosiło 85,2 %).

Ponadto w Zakładzie realizowano działania mające na celu efektywne zarządzanie nieruchomościami, będącymi w zasobach lokalowych ZUS. Były to m.in.:

- przeprowadzono analizę powierzchni najmowanej przez Zakład i powierzchni wynajmowanej przez Zakład na rzecz osób trzecich; w ramach zadania podejmowane są działania zmierzające do zmniejszenia powierzchni najmowanej przez oddziały oraz do likwidacji nadwyżek, np. poprzez relokację, sprzedaż,
- przystąpiono do sporządzenia wieloletnich programów modernizacyjnych budynków Zakładu dotyczących dostosowania budynków Zakładu do potrzeb osób niepełnosprawnych, termomodernizacji budynków Zakładu, mających na celu obniżenie kosztów ogrzewania oraz dostosowania sal obsługi klienta do standardów obowiązujących w Zakładzie,
- zgromadzono i usystematyzowano dane o zużyciu i kosztach energii cieplnej, elektrycznej, sposobach ogrzewania budynków oraz dostawcach energii; na podstawie w/w danych przeprowadzono analizę energetyczną w obszarze kosztów i zużycia energii w obiektach ZUS w latach 2005-2009 z uwzględnieniem działań oszczędnościowych; ponadto na podstawie danych o zużyciu energii planowane są inicjatywy termomodernizacyjne,
- opracowano wskaźniki do projektowania nowych zadań budowlanych: „Wskaźniki powierzchniowe, definicje powierzchni i klasyfikacja pomieszczeń – współczynniki

powierzchniowe-normatyw dla głównych obszarów funkcjonalnych dla obiektów nowobudowanych, rozbudowywanych i modernizowanych”,

- opracowano projekt „Zasad dotyczących sporządzania umów o roboty budowlane w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych”,

W 2010 roku w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych prowadzono łącznie 145 postępowań przetargowych, w tym:

1. 41 postępowań dot. zadań finansowanych ze środków planu budowy i zakupów środków trwałych,
2. 104 postępowania dot. zadań finansowanych ze środków planu finansowego.

W poszczególnych trybach prowadzono następujące ilości postępowań:

1. przetarg nieograniczony - 106,
2. przetarg ograniczony - 13,
3. zamówienie z wolnej ręki - 25,
4. zapytanie o cenę - 1.

W okresie sprawozdawczym zakończono 122 postępowania, z czego 100 postępowań zakończono podpisaniem umowy (bądź umów, w przypadku postępowań, w których dopuszczono składanie ofert częściowych) oraz unieważniono 22 postępowania. W 2010 roku podpisano łącznie 107 umów.

5. Systemy informatyczne ZUS

1) Realizacja i zakończenie umowy z Generalnym Realizatorem Inwestycji (GRI)

Do dnia 10.10.2010 roku zrealizowana została Umowa o zaprojektowanie i wykonanie Kompleksowego Systemu Informatycznego dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz przekazania do eksploatacji oprogramowania użytkowego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, zawarta w dniu 10 października 1997 roku w brzmieniu ustalonym Tekstem Jednolitym z dnia 18 stycznia 2007 roku, zmieniona Anekssem nr 1 z dnia 12 listopada 2007 roku, Anekssem nr 2 z dnia 29 lutego 2008 r., Anekssem nr 3 z dnia 20 maja 2008 r., Anekssem nr 4 z dnia 26 czerwca 2008 r., Anekssem nr 5 z dnia 21 lipca 2009 r., Anekssem nr 6 z dnia 9 października 2009r.

W/w Umowę zmieniono w 2010 roku kolejnymi Aneksami, tj. Anekssem nr 7 z dnia 9 kwietnia 2010 r. oraz Anekssem nr 8 z dnia 7 października 2010 r.

Do dnia 10.10.2010 r. zrealizowana była również Umowa uzupełniająca nr 7 - TZ/370/97/08.

W ramach Umowy uzupełniającej nr 7, ZUS wystawił do realizacji 347 zleceń, z czego w 2010 roku – 202 zlecenia.

2) Zawarcie umowy na modyfikacje KSI

W dniu 08.10.2010 r. podpisano Umowę na modyfikację i rozbudowę oprogramowania Kompleksowego Systemu Informatycznego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (NR 6016/0/993200/1/2010), która obowiązuje od dnia 11.10.2010 r. Umowa została zawarta na okres 36 miesięcy.

Umowa umożliwia rozbudowę systemu KSI poprzez określanie potrzeb rozbudowy i modyfikacji systemu, zgłaszanych przez komórki organizacyjne ZUS w ramach prowadzonych negocjacji dla poszczególnych zleceń w ramach Umowy, co jest korzystne dla Zakładu przy dynamicznie zmieniających się przepisach prawnych.

Podstawowe założenia Umowy:

- rozliczanie dokonywane jest w oparciu o element architektury KSI,
- realizacja dokonywana jest w oparciu o zlecenie modyfikacji elementów architektury KSI ZUS,
- możliwość wyłączenia z niej poszczególnych elementów architektury KSI, których dalszy rozwój będzie mógł być powierzony innemu wykonawcy,
- zastosowanie szacowania wielkości zmian funkcjonalnych w oprogramowaniu, opartego na metodzie Punktów Funkcyjnych.

3) Realizacja i zakończenie umowy na świadczenie usług administrowania i eksploatawania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS (KSI ZUS)

Do dnia 10.10.2010 r. zrealizowana została Umowa TZ/370/105/08 na świadczenie usług administrowania i eksploatawania wydzielonymi obszarami KSI w ZUS z dnia 16 grudnia 2008 r.

Przedmiot Umowy realizowany był poprzez:

- stałe usługi administrowania i eksploatawania,
- obsługę sytuacji nietypowych,
- utrzymywanie wyodrębnionych zasobów na instalacjach komputerowych Asseco,
- dodatkowe stałe i czasowe usługi administrowania i eksploatawania.

W ramach realizacji Umowy wystawiono 20 zleceń na wykonanie dodatkowych usług.

4) Zawarcie umowy na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania KSI ZUS

W dniu 08.10.2010 r. podpisano Umowę na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (nr 6019/0/993200/1/2010), która obowiązuje od dnia 11.10.2010 r. Umowa została zawarta na okres 36 miesięcy.

Podstawowe założenia Umowy:

- utrzymanie usług IT dla procesów biznesowych,
- utrzymanie usług aplikacyjnych IT (przetwarzania wsadowe i interakcyjne, udostępnianie portali),
- utrzymanie usług narzędzi wspomagających zarządzanie IT ZUS,
- wsparcie procesów zarządzania IT ZUS,
- usługi serwisowe,
- świadczenie usług dodatkowych (dostosowanie IT ZUS do zmian organizacyjnych, wsparcie powdrożeniowe, szkolenia informatyczno-eksploatacyjne, utrzymywanie zasobów na instalacjach Asseco).

5) Zakończenie projektu wdrożenia systemu wspomagania ekonomiki Zakładu

Wdrożenie Systemu Wspomagania Ekonomiki Zakładu (SWEZ) – zaawansowanego rozwiązania informatycznego wspierającego procesy z obszaru rachunkowości Zakładu i Funduszy, gospodarki materiałowej, środków trwałych, zarządzania zasobami ludzkimi oraz szkoleń elektronicznych zostało zakończone w całości z końcem września 2010 roku. SWEZ został zrealizowany w oparciu o oprogramowanie mySAP ERP 2005 ECC wersja 6.0 – dla systemu transakcyjnego oraz platformę SAP NetWeaver 2004s – dla hurtowni danych BW. W chwili obecnej ZUS wykorzystuje produktywnie poszczególne funkcjonalności SAP w Centrali oraz 42 oddziałach.

Nadrzędnym celem realizacji projektu wdrożenia SWEZ było zapewnienie właściwych narzędzi pracy poprzez utworzenie jednej spójnej bazy danych o zdarzeniach gospodarczych, mających skutek w księgach rachunkowych Zakładu i Funduszy, których Zakład jest dysponentem, jak również ujednolicenie struktur oraz procedur wymiany, przechowywania i dostępu do tych informacji.

Wdrożenie zintegrowanego systemu SWEZ zrealizowanego z wykorzystaniem oprogramowania mySAP ERP, pozwoliło na:

- zastąpienie wielu rozproszonych systemów i technologicznie przestarzałych oprogramowań komputerowych - jednym zintegrowanym, szybkim i technologicznie zaawansowanym rozwiązaniem,
- utrzymywanie wspólnej bazy danych wspomagającej zarządzanie firmą,
- ujednoczenie (standaryzację) procesów ze względu na przeniesienie ich obsługi informatycznej z dotychczasowych zróżnicowanych rozwiązań informatycznych do jednego zintegrowanego rozwiązania,
- uporządkowanie i przejrzystość procesów wewnętrznych w firmie.

7) Funkcjonowanie pozostałych systemów informatycznych wspomagających wykonanie zadań

W tej grupie podstawowymi systemami informatycznymi są systemy wspomagające obsługę emerytur i rent, tj. EMIR-SEKS/ADABAS i RENTIER-MANAGER/ADABAS. Zakład wykonuje zadania w zakresie ich modyfikacji i konserwacji, a także koordynacji eksploatacji tych systemów.

Zawarto nowe umowy na modyfikacje i konserwacje systemów emerytalno-rentowych dla świadczeń niezreformowanych:

- system Emir-Seks/Ad z ZETO Bydgoszcz 12 stycznia 2010 roku znak: 760/0/993200/1/2010,
- system Rentier-Manager/Ad z ZETO Katowice 18 stycznia 2010 roku znak: 761/0/993200/1/2010.

W ramach powyższych umów w 2010 roku, zrealizowano 179 zleceń:

- 91 dla Emir- Seks/Ad,
- 88 dla Rentier-Manager/Ad.

Eksploatacja tych systemów realizowana jest przez przedsiębiorstwa ZETO na podstawie umów zawartych z odpowiednimi oddziałami Zakładu oraz we własnych Regionalnych Ośrodkach Informatycznych (ROI Warszawa i ROI Gdańsk). Oddziały ZUS zawarły umowy z przedsiębiorstwami ZETO na podstawie Umowy zawartej przez Centralę Zakładu z przedsiębiorstwami autorskimi ZETO, zwanej Porozumieniem między ZUS a ZETO (z 13 października 1989 roku z późniejszymi zmianami).

W celu ograniczenia kosztów przetwarzania przez ośrodki ZETO, podjęto w 2010 roku następujące działania:

- wypowiedziano z końcem listopada 2010 roku umowę na świadczenie usług przetwarzania danych z ZETO Częstochowa; od grudnia 2011 roku przetwarzanie tych danych przejmie ROI Warszawa,
- opracowano założenia i zlecono przygotowanie oprogramowania do usunięcia z baz danych przetwarzanych przez ZETO świadczeń nieaktywnych datowanych od 2004 roku i wcześniej; akcję usunięcia w/w świadczeń przeprowadzono pod koniec 2010 roku w skali całego kraju,
- ustalono w grudniu 2010 roku w drodze negocjacji jednakowe stawki za bieżącą eksploatację dla II, III i IV kwartału 2010 roku na poziomie stawek wynegocjowanych w I kwartale 2010 roku,
- ustalono w grudniu 2010 roku w drodze negocjacji, a stosowny aneks podpisano w styczniu 2011 roku, obniżenie stawki za bieżącą eksploatację o 13% w całym 2011 roku, w stosunku do stawki obowiązującej w 2010 roku. Pozostałe stawki za jednorazowe akcje ustalono na poziomie stawek obowiązujących w 2010 roku. Jednocześnie ZUS zastrzegł sobie prawo do wypowiedzenia w 2011 roku maksymalnie 2 umów z ośrodkami ZETO.

6. Działania kontrolne

1) Kontrola płatników składek

W ramach kontroli płatników składek w 2010 roku przeprowadzono 66 047 kontroli, w tym 60 527 kontroli planowych (91,64 % ogółu przeprowadzonych kontroli) i 5 520 kontroli pozaplanowych (8,36 % ogółu przeprowadzonych kontroli) oraz 234 postępowania wyjaśniające.

Nieprawidłowości ujawniono w 43 209 kontrolach płatników składek, w tym dotyczące ustaleń finansowych w 34 277 kontrolach. W 2010 roku w stosunku do 2009 roku odnotowano wzrost liczby kontroli zakończonych wynikiem finansowym.

W 2010 roku kwota ustalonych nieprawidłowości finansowych w zakresie składek i świadczeń wyniosła ogółem 257 125 783,66 zł (w 2009 roku – 236 256 086,85 zł).

Wśród kontroli, w których ustalono nieprawidłowości finansowe, najwyższy odsetek, tj. 97,42 % stanowiły kontrole planowe.

W 2010 roku sporządzono ogółem 1 099 wniosków, zawiadomień i informacji skierowanych na tle kontroli do właściwych instytucji, w tym do sądów i policji w sprawach o wykroczenia,

do prokuratury, do instytucji związanych z ubezpieczeniem zdrowotnym, do Państwowej Inspekcji Pracy, do urzędów skarbowych i urzędów pracy.

2) Kontrola działalności własnej

W ramach kontroli działalności własnej w analizowanym okresie odbyły się kontrole:

- kompleksowe - w 4 oddziałach,
- problemowe - w 36 oddziałach, w zakresie 8 tematów,
- problemowe-koordynowane - w 15 oddziałach w zakresie 2 tematów (kontrole przeprowadziły komórki kontroli wewnętrznej),
- doraźne - w 17 jednostkach, tj. w oddziałach i komórkach organizacyjnych Centrali Zakładu.

Kontrole kompleksowe przeprowadzono w 4 oddziałach ZUS. W toku kontroli sprawdzono realizację zadań oddziałów w zakresie²: spraw organizacyjnych i skarg, spraw pracowniczych, ubezpieczeń i realizacji dochodów, świadczeń emerytalno-rentowych, kapitału początkowego oraz zreformowanych świadczeń emerytalno-rentowych, zasiłków, spraw finansowo-księgowych, spraw administracyjno-gospodarczych, budowy i zakupów środków trwałych, remontów oraz związanych z nimi zamówień publicznych i rozliczeń finansowych, informatyki, funkcjonowanie wydziału kontroli wewnętrznej, orzecznictwa.

Kontrole problemowe przeprowadzono w zakresie:

- terminowości i prawidłowości wypłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe pracownikom ZUS,
- skuteczności odzyskiwania należności z tytułu składek w procesie udzielania płatnikom składek ulg w spłacie należności oraz zasadność umarzania należności z tytułu składek,
- prawidłowości ustalania odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania z tytułu składek,
- oceny prawidłowości ustalenia prawa oraz wysokości emerytur przyznanych z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. wniosków o emerytury pomostowe oraz wniosków o emerytury ustalone w oparciu o art. 32 i 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

² Kontrola kompleksowa przeprowadzona w 1 oddziale Zakładu nie objęła spraw finansowo-księgowych, natomiast w 3 oddziałach Zakładu kontrolą nie objęto funkcjonowania wydziału kontroli wewnętrznej, orzecznictwa, wydatkowania środków finansowych na działalność bieżącą oraz budowę i zakupy środków trwałych.

- zasadności używania opcji „wyrównanie” w funkcji „jednorazowe wypłaty” w systemie EMIR-SEKS/AD w procesie realizacji świadczeń emerytalno-rentowych (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS,
- prawidłowości wykonywania przeglądów, napraw i konserwacji sprzętu komputerowego (kontrole przeprowadzono w oddziałach ZUS),
- prawidłowości przygotowania, realizacji, udokumentowania i terminowości inwentaryzacji i rozliczenia stwierdzonych różnic inwentaryzacyjnych oraz likwidacji składników majątku Zakładu,
- ochrony danych osobowych w aplikacjach i narzędziach autorskich wykorzystywanych w terenowych jednostkach organizacyjnych.

Kontrole problemowe-koordynowane przeprowadzono w zakresie:

- realizacji przepisów dotyczących zawieszania lub zmniejszania świadczeń emerytalno-rentowych w związku z osiąganiem przychodów z tytułu działalności wykonywanej za granicą,
- zasadności i terminowości wykonywania zwrotów nadpłaconych składek osobom, które obecnie nie prowadzą pozarolniczej działalności, a złożyły wniosek o umorzenie należności na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy Prawo bankowe (Dz. U. nr 71, poz. 609).

Kontrole doraźne przeprowadzono m.in. w zakresie:

- prawidłowości realizacji zadań w zakresie działalności wydawniczo-poligraficznej,
- prawidłowości realizacji zadań regulaminowych w zakresie obsługi technicznej i gospodarczej w Centrali Zakładu oraz gospodarowania środkami finansowymi przeznaczonymi na zakupy nieinwestycyjne,
- udzielania zamówień w latach 2008-2010 na realizację zadań w ramach prewencji rentowej i wypadkowej.,
- sprawowania nadzoru nad realizacją umów o zamówienia publiczne obejmujących dostawy i zawartych przez oddział w latach 2005-2009,
- prawidłowości przygotowania, realizacji i rozliczenia wybranych zadań inwestycyjno-remontowych z lat 2004-2009,
- prawidłowości realizacji planu finansowego kosztów działalności bieżącej Zakładu,
- prawidłowości realizacji umowy o zamówienie publiczne na ochronę osób i mienia,
- nieuzasadnione wypłaty wyrównań przy użyciu funkcji jednorazowych wypłat w systemie EMIR –SEKS/AD,

W 2010 r. wydziały kontroli wewnętrznej w oddziałach Zakładu przeprowadziły kontrole w zakresie 853 tematów w 1769 terenowych jednostkach organizacyjnych Zakładu, z tego w ramach 472 tematów dokonano 3288 ustaleń, do których wydano 3258 zaleceń.

W ramach kontroli działalności własnej najczęściej kontroli wynikowych odnotowano w obszarze biznesowym, gdzie łącznie dokonano 2780 ustaleń, do których wydano 2743 zaleceń, natomiast w obszarze wsparcia łącznie dokonano 690 ustaleń, do których wydano 662 zaleceń.

Jedną z form kontroli działalności własnej stanowią kontrole funkcjonalne przeprowadzane przez właściwe komórki organizacyjne Centrali Zakładu. Komórki organizacyjne Centrali Zakładu przeprowadziły łącznie 99 kontroli funkcjonalnych w 64 tematach. Ogółem dokonano 79 ustaleń, do których wydano 47 zaleceń, z tego w obszarze biznesowym dokonano 72 ustalenia, do których wydano 43 zalecenia, a w obszarze wsparcia dokonano 7 ustaleń, do których wydano 4 zalecenia.

3) Realizacja zadań audytowych

Zadania audytu wewnętrznego prowadzone były na podstawie „Planu audytu na rok 2010” sporządzonego zgodnie z art. 283 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.). Przygotowanie rocznego planu poprzedzone było analizą ryzyka, przeprowadzoną zgodnie z „Procedurą analizy ryzyka i tworzenia rocznego planu audytu w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych”.

Zgodnie z w/w „Planem audytu na rok 2010” zostały zrealizowane:

- zadania zapewnijające – zrealizowano 6 tematów w 50 jednostkach organizacyjnych, wydano 51 zaleceń w sprawie wyeliminowania słabości kontroli zarządczej lub wprowadzenia usprawnień oraz skierowano 43 wnioski do departamentów merytorycznych Centrali ZUS,
- czynności doradczych - zrealizowano 5 tematów w 55 jednostkach organizacyjnych, sformułowano 82 wnioski skierowane do departamentów merytorycznych Centrali ZUS,
- czynności sprawdzające - przeprowadzono do 4 zadań zapewniających zrealizowanych w latach poprzednich łącznie w 18 jednostkach organizacyjnych.

Podstawowym celem przeprowadzonych zadań zapewniających było niezależne zbadanie systemu kontroli zarządczej, w wyniku którego kierownictwo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uzyskało obiektywną i niezależną ocenę adekwatności, skuteczności i efektywności kontroli zarządczej.

Celem przeprowadzonych czynności doradczych było przedstawienie Prezesowi Zakładu opinii i wniosków dotyczących usprawnienia funkcjonowania Zakładu w zakresie badanego obszaru działalności.

W 2010 r. zrealizowano czynności sprawdzające, których celem było dokonanie niezależnej i obiektywnej oceny działań podjętych przez dyrektorów audytowanych komórek w zakresie realizacji zaleceń, przedstawionych przez audytorów wewnętrznych, zawartych w sprawozdaniach z zadań zapewniających.

7. *Badania i analizy statystyczne*

W 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych gromadził i opracowywał informacje statystyczne, prowadził badania statystyczne oraz sporządzał prognozy i analizy aktuarialne z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W ramach bieżącej sprawozdawczości, zaspokajając potrzeby informacyjne w zakresie planowania, zarządzania oraz nadzoru nad jednostkami terenowymi ZUS, realizowano m.in. następujące zadania:

- sporządzano syntetyczne informacje o ubezpieczeniach społecznych w postaci wydawnictw miesięcznych, kwartalnych i rocznych,
- sporządzano analityczne informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych dla kierownictwa Zakładu, departamentów merytorycznych oraz szeregu instytucji m.in. Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Narodowego Funduszu Zdrowia, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Finansów, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Narodowego Banku Polskiego, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- przygotowywano zagregowane dane, zasilając zasoby statystyki publicznej zarówno na potrzeby krajowe - badania Głównego Urzędu Statystycznego - oraz zaspokajając potrzeby wynikające z wymagań EUROSTAT-u (m.in. ESSPROS, Narodowy Rachunek Zdrowia).

W zakresie badań statystycznych realizowano m.in. następujące tematy:

- badanie statystyczne osób poddanych rehabilitacji leczniczej przeprowadzonej w ramach prewencji rentowej ZUS w 2008 roku,
- badanie rent z tytułu niezdolności do pracy oraz rent rodzinnych przyznanych w 2010 roku z powodu wypadków i chorób zawodowych,
- badanie przyczyn powstania niezdolności do pracy na podstawie orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników oraz komisje lekarskie ZUS w 2010 roku,

- badanie orzeczeń ustalających procentowy uszczerbek na zdrowiu wydanych w 2010 roku,
- badanie struktury wysokości emerytur i rent finansowanych z FUS po waloryzacji w marcu 2010 r.,
- badanie statystyczne poziomu wydatków na świadczenia związane z niezdolnością do pracy z obszaru obsługiwanego przez ZUS, tj. wydatków na renty z tytułu niezdolności do pracy, na renty socjalne, na absencję chorobową, na świadczenia rehabilitacyjne oraz na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS,
- udział w pracach przy opracowywaniu projektów programów badań statystycznych statystyki publicznej,
- badanie populacji emerytów i rencistów pobierających świadczenie w styczniu 2010 r.,
- badanie populacji emerytów i rencistów, których świadczenie w styczniu 2010 r. było zawieszane z tytułu osiągnięcia przychodów,
- badanie populacji emerytów i rencistów, którzy w latach 2005-2009 zaprzestali pobierania świadczenia z powodu zgonu,
- badanie populacji emerytów i rencistów pobierających w maju 2010 r. świadczenie w wysokości powyżej 5 000 zł,
- badanie populacji emerytów i rencistów, którym po raz pierwszy przyznano świadczenie w I półroczu 2010 r. oraz populacji emerytów i rencistów pobierających świadczenie w czerwcu 2010 r.

W obszarze analiz i prognoz aktuarialnych, w 2010 r. zostały zrealizowane m.in. następujące zadania:

- prace nad modelem długoterminowej prognozy Funduszu Emerytalnego oraz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- opracowanie prognozy wpływów i wydatków funduszu emerytalnego do 2060 roku oraz prognozy wpływów i wydatków FUS na lata 2011 – 2015,
- opracowanie uproszczonej prognozy Funduszu Emerytur Pomostowych,
- szacowanie skutków finansowych i opracowanie wyników akcji waloryzacji świadczeń od 1 marca 2010 r.,
- udoskonalenie modelu służącego do wyliczenia narosłych zobowiązań wobec pracowników Zakładu z tytułu nagród jubileuszowych i odpraw emerytalnych oraz ich wyliczenie,
- przeprowadzenie wielu symulacji wpływu zmian przepisów na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, m.in.:

- analiza wpływu podwyższenia wieku emerytalnego na fundusz emerytalny i na FUS,
 - analiza wpływu obniżenia stopy składki odprowadzanej do OFE na saldo funduszu emerytalnego i saldo FUS,
 - nowa formuła rent z tytułu niezdolności do pracy a wysokość najniższej renty,
- organizacja cyklu seminariów poświęconych analizie uwarunkowań niezbędnych do sporządzania długoterminowych prognoz aktuarialnych. Celem, obok wymiany doświadczeń i poglądów, było wspólne przedstawienie potrzeb instytucjonalnych tworzenia długoterminowych założeń, zarówno makroekonomicznych, jak i demograficznych, niezbędnych do sporządzania długoterminowych prognoz. Do współpracy w tym zakresie zaproszono: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Główny Urząd Statystyczny, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Bank Polski oraz Komisję Nadzoru Finansowego,
 - opracowanie metodologii kalkulatora nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych i jego implementacja,
 - opiniowanie projektów ustaw dotyczących ubezpieczeń społecznych i szacowanie skutków finansowych proponowanych zmian,
 - opracowywanie materiałów z zakresu ubezpieczeń społecznych dla potrzeb kierownictwa Zakładu, mediów, Komisji Sejmowych, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, KPRM oraz dla innych zainteresowanych.

Do ważniejszych publikacji tematycznych opracowanych na podstawie badań, analiz i prognoz należy w 2010 r. zaliczyć m.in. tytuły:

- „Ubezpieczeni poddani rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS”,
- „Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS o niezdolności do pracy”,
- „Orzeczenia komisji lekarskich ZUS”,
- „Renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne przyznane z powodu wypadków i chorób zawodowych”,
- „Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu”,
- „Struktura wysokości emerytur i rent wypłacanych przez ZUS po waloryzacji w marcu 2010 roku”,
- „Płatnicy składek na ubezpieczenie wypadkowe, którzy za 2009 rok złożyli Informację ZUS IWA”,
- „Absencja chorobowa w 2009 roku”,
- „Absencja chorobowa osób ubezpieczonych w ZUS w 2009 roku – analiza korelacji”.

- „Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych w 2009 r.”,
- „Emerytury i renty przyznane w 2009 r.”,
- „Prognoza wpływów i wydatków funduszu emerytalnego do 2060 roku”,
- „Prognoza wpływów i wydatków FUS na lata 2011 - 2015”.

8. Popularyzacja wiedzy z zakresu ubezpieczeń społecznych

W ramach realizacji art. 68 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. popularyzacji wiedzy o ubezpieczeniach społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadził w 2010 roku działalność ukierunkowaną na rozpowszechnianie informacji o ubezpieczeniach społecznych oraz promocję Zakładu jako instytucji działającej sprawnie i efektywnie na rzecz obywateli.

Aktywność rzecznika prasowego polegała głównie na przekazywaniu informacji zarówno mediom ogólnopolskim, jak i regionalnym. W 2010 r. przygotowano blisko 100 informacji prasowych, które rozesłano do redakcji oraz umieszczono w serwisie internetowym www.zus.pl. Ponadto rzecznik prasowy udzielał odpowiedzi na pytania dziennikarzy oraz aranżował wywiady z ekspertami ZUS lub członkami jego kierownictwa.

Podjęwane były także działania inicjujące artykuły i programy w mediach poświęcone tematyce ubezpieczeń społecznych.

Wiadomości na temat bieżącej działalności oraz planów ZUS przekazywane były również na konferencjach prasowych. W analizowanym okresie zorganizowano sześć spotkań z dziennikarzami. Tematyka konferencji dotyczyła m. in. nowych standardów obsługi klientów w zakresie umarzania oraz udzielania ulg w spłacie należności z tytułu składek, Kompleksowego Systemu Informatycznego (KSI) oraz badania satysfakcji klientów w kontekście wdrażania nowej strategii ZUS.

Podczas XX Forum Ekonomicznego w Krynicy prezentowana była m.in. „Strategia przekształceń ZUS na lata 2010-2012”. Prezes ZUS był gospodarzem panelu dyskusyjnego pt. „Wyzwania dla administracji publicznej - sprawność, jakość i efektywność”. Podczas panelu zaprezentowano działania ZUS zmierzające do osiągnięcia celu strategicznego, jakim jest budowanie pozycji ZUS jako lidera wśród instytucji publicznych pod względem jakości obsługi klientów przy jednoczesnej kontroli kosztów. Udział w Forum był również okazją do budowania pozytywnego wizerunku instytucji.

W 2010 r. przeprowadzono cykl akcji edukacyjnych, które obejmowały zagadnienia z zakresu świadczeń emerytalno-rentowych, zasiłków, prewencji rentowej i wypadkowej. Wspólne akcje zorganizowane zostały m.in. we współpracy z redakcjami „Super Expressu”, „Radia Plus”

i „Wirtualnej Polski”. 26 października we wszystkich jednostkach ZUS w całym kraju odbył się „Dzień Seniora”. Impreza przygotowana została z myślą o emerytach, a także o tych, którzy w najbliższym czasie zamierzają przejść na to świadczenie. Dzień Seniora w ZUS był połączony z trwającą od października do grudnia 2010 r. promocją bezpłatnych rachunków bankowych dla klientów ZUS. Promocja była prowadzona w trzech Oddziałach Zakładu: w Łodzi I, Łodzi II oraz w Gdańsku z wykorzystaniem narzędzi public relations.

Natomiast 6 grudnia 2010 r. zorganizowano „Dzień Otwarty dla Osób Niepełnosprawnych” z myślą o osobach, które zainteresowane są informacjami praktycznymi na temat uprawnień niepełnosprawnych z zakresu ubezpieczeń społecznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz aktywizacji.

W 2010 roku na antenie TVP1 wyemitowano 25 odcinków programu z cyklu „ZUS dla Ciebie” z udziałem ekspertów Centrali Zakładu, a w portalu radiowym nadaje.com nadano 15 audycji przygotowanych przez Zakład.

Działania w obszarze komunikacji i PR polegały również na kontynuowaniu wydawania miesięcznika dla klientów „ZUS dla Ciebie” oraz ciągłym doskonaleniu – zasilanie w bieżące informacje – serwisu internetowego ZUS. Ponadto Rzecznik Prasowy prowadził w 2010 r. trzy blogi i jeden mikroblog internetowy, na których publikowane były informacje nt. działalności Zakładu, a także felietony publicystyczne popularyzujące wiedzę o systemie ubezpieczeń społecznych oraz roli i zadaniach ZUS.

W ramach działalności wydawniczej w 2010 roku opublikowano 57 pozycji nieperiodycznych o łącznym nakładzie 1 391 896 egzemplarzy oraz 7 periodyków o łącznym nakładzie 1 283 193 egzemplarzy.

Pozycje nieperiodyczne poświęcone były różnym zagadnieniom z zakresu ubezpieczeń społecznych. Były to książki, broszury, ulotki. Ich adresatami byli pracownicy Zakładu oraz klienci ZUS.

W ramach pozycji periodycznych ukazywały się takie pozycje jak: miesięczniki „Z życia ZUS”, „Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i Praktyka” oraz kwartalniki „Biuletyn Informacyjny ZUS”, „Prewencja i Rehabilitacja”.

9. Współpraca międzynarodowa

W roku 2010 główne kierunki współpracy międzynarodowej Zakładu dotyczyły:

- współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Zabezpieczenia Społecznego (ISSA) oraz Europejską Platformą Zabezpieczenia Społecznego (ESIP),

- współpracy z organami Unii Europejskiej w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
- dwustronnych kontaktów z instytucjami ubezpieczeniowymi w zakresie realizacji, negocjacji bądź renegocjacji umów i porozumień o zabezpieczeniu społecznym oraz realizacji rozporządzeń wspólnotowych, kontaktów o charakterze seminaryjno-konsultacyjnym w zakresie doświadczeń w realizacji podjętych reform systemu zabezpieczenia społecznego,
- reprezentacji Zakładu na różnego rodzaju konferencjach i seminariach,
- popularyzacji zagadnień z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Na Światowym Forum ISSA w Cape Town w dniu 4 grudnia 2010 roku Prezes ZUS został wybrany Przewodniczącym Komisji Kontrolnej Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego.

Współpraca z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Zabezpieczenia Społecznego w 2010 roku polegała głównie na organizacji lub uczestnictwie w seminariach i konferencjach związanych z tematyką zabezpieczenia społecznego oraz wymianie informacji. Obejmowała także prace nad projektami przygotowywanymi przez Komisje Techniczne ISSA głównie w Komisji Technicznej ds. emerytalno-rentowej (Berlin, Warszawa). Zakład brał czynny udział również w pracach Europejskiej Sieci ISSA. W skład komitetu sterującego Sieci Europejskiej wszedł Prezes ZUS. Spotkania członków komitetu sterującego odbyły się w Paryżu. Również dwukrotnie przedstawiciel Zakładu uczestniczył w posiedzeniach Biura ISSA (Genewa, Cape Town).

W marcu 2010 r. ZUS był organizatorem Europejskiego Forum ISSA, na którym omawiane były kwestie dotyczące rozwoju i trendów w zabezpieczeniu społecznym, wyzwania demograficzne a zabezpieczenie społeczne oraz rynek pracy a zabezpieczenie społeczne, natomiast w październiku 2010 r. Seminarium Europejskiej Sieci ISSA nt. „Systemu emerytur z filarem kapitałowym – reforma i instytucje wypłaty świadczeń”.

Ponadto w minionym roku przedstawiciele Zakładu uczestniczyli w konferencjach i seminariach zorganizowanych przez ISSA.

Po raz pierwszy, w październiku 2010 r. we współpracy z Ambasadą RP w Belgii zostały zorganizowane Dni Poradnictwa w Belgii (Bruksela, Antwerpia) dla pracujących i mieszkających tam Polaków na temat koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w świetle rozporządzeń unijnych.

Dwustronne kontakty z zagranicznymi instytucjami zabezpieczenia społecznego dotyczyły głównie realizacji międzynarodowych porozumień z zakresu zabezpieczenia społecznego. Bezpośrednie konsultacje odbyły się z: Litwą, Niemcami, Rosją i Azerbejdżanem.

W ramach współpracy z Państwowym Funduszem Ubezpieczeń Społecznych Litwy (SODRA) został podpisany w Warszawie w marcu Protokół o współpracy ZUS-SODRA na 2010 rok.

Współpraca polsko-niemiecka opierała się głównie na organizacji szeregu spotkań, w ramach Polsko-Niemieckich Dni Poradnictwa Emerytalno-Rentowego (Dortmund, Opole) oraz Dni Poradnictwa Przygranicznego (Słubice, Zgorzelec, Szczecin, Frankfurt, Berlin, Gorlitz), dotyczących tematyki ubezpieczeń i świadczeń emerytalno-rentowych. Dodatkowo w ramach polsko-niemieckich grup konsultacyjnych odbyły się spotkania obejmując tematykę: zamówień publicznych, IT oraz kontrolingu.

W ramach współpracy z Funduszem Emerytalno-Rentowym Federacji Rosyjskiej w marcu 2010 r. złożyła wizytę w ZUS delegacja rosyjska zapoznając się z poborem przez ZUS składek na II filar ubezpieczenia emerytalnego, opracowywaniem budżetu i technikami aktuarialnymi. Delegacja ZUS pod przewodnictwem Prezesa złożyła wizytę w rosyjskiej instytucji w listopadzie 2010 r. i uczestniczyła w Forum poświęconym strategii długoterminowego rozwoju systemu emerytalnego w Federacji Rosyjskiej.

Prezes Funduszu Emerytalno-Rentowego Rosji oraz Prezes Państwowego Funduszu Ochrony Socjalnej Azerbejdżanu wzięli udział we wrześniu w XX Forum Ekonomicznym w Krynicy uczestnicząc w panelu dyskusyjnym „Wyzwania administracji publicznej: orientacja na klienta jako główny cel strategii instytucji zabezpieczenia społecznego”.

W ramach współpracy międzynarodowej z instytucjami zabezpieczenia społecznego w Zakładzie przyjęte zostały delegacje zagraniczne z Czech, Francji, Holandii, Indonezji, Włoch.

W 2010 r. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wdrożono do realizacji:

- z dniem 1 marca 2010r. Umowę z dnia 25 lutego 2009r. między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Korei o zabezpieczeniu społecznym,
- z dniem 1 maja 2010r. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia oraz rozporządzenia wykonawczego Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009,
- z dniem 1 października 2010r. Umowę między Rzeczpospolitą Polską a Australią o zabezpieczeniu społecznym.

W ramach prac prowadzonych przez Komisję Administracyjną związanych z wdrożeniem Wspólnotowego Systemu Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego (EESSI) przedstawiciele Zakładu uczestniczyli w pracach grup roboczych mających na celu określenie struktury i zakresu danych w dokumentach elektronicznych SED, a także przepływu tych dokumentów.

III INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE OBSŁUGI UBEZPIECZONYCH, ŚWIADCZENIOBIORCÓW I PŁATNIKÓW SKŁADEK

1. *Stwierdzenie i ustalenie obowiązku ubezpieczeń społecznych*

Podstawowym zadaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie stwierdzania i ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych jest obsługa spraw płatników i ubezpieczonych dotyczących obejmowania ubezpieczeniami społecznymi, ustalania podstawy wymiaru, wysokości i zasad finansowania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i pozostałe fundusze obsługiwane przez Zakład, ustalania właściwego ustawodawstwa w ramach realizacji umów międzynarodowych i rozporządzeń unijnych, udzielania informacji o składkach zewidencjonowanych na kontach ubezpieczonych, potwierdzania przebiegu ubezpieczeń dla celów świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wyjaśnianie przyczyn nieprzekazywania składek do otwartych funduszy emerytalnych.

W 2010 roku w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zrealizowano m.in. następujące zadania z omawianego zakresu:

- wysłano 13 596 118 informacji o stanie konta osoby ubezpieczonej w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych za rok 2008 oraz 8 484 199 informacji o stanie konta osoby ubezpieczonej w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych za rok 2009,
- przeprowadzono dwa losowania do OFE:
 - 29 stycznia 2010 r. (wezvano do zawarcia umowy z OFE 197 930 tysięcy ubezpieczonych, losowanie przeprowadzono dla 73 636 ubezpieczonych),
 - 30 lipca 2010 r. (wezvano do zawarcia umowy z OFE 267 546 tysięcy ubezpieczonych, losowanie przeprowadzono dla 73 636 ubezpieczonych),
- skierowano 132 856 zawiadomień o wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe za rok składkowy 2010/2011,
- wydano 95 725 decyzji administracyjnych w sprawach spornych,

- rozpatrzono 138 620 wniosków o wyrażenie zgody na opłacenie składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po terminie,
- wydano 1 251 299 zaświadczeń i poświadczeń dla celów emerytalno-rentowych, świadczeń przedemerytalnych i kapitału początkowego,
- sporządzono 1 152 668 dokumentów z urzędu,
- załatwiono 1342 sprawy związane z poświadczeniem na formularzach E-102 (zarówno w odniesieniu do osób oddelegowanych do pracy w Polsce, jak i delegowanych do pracy za granicą),
- wystawiono 265 605 formularzy E-101 i A1 - zaświadczenia dotyczące ustawodawstwa właściwego, potwierdzające któremu ustawodawstwu podlega pracownik najemny albo osoba prowadząca działalność na własny rachunek w okresie przejściowego wykonywania pracy na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
- wydano 1 977 formularzy E-104 - zaświadczenia dotyczące sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania w celu nabycia prawa do świadczeń krótkoterminowych (choroba, macierzyństwo) w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej,
- wystąpiono do zagranicznych instytucji z 3335 wnioskami o zawarcie porozumień w trybie art. 17 Rozporządzenia 1408/71 i art. 16 Rozporządzenia 883/2004 dla pracowników oraz osób pracujących na własny rachunek skierowanych do pracy za granicę z Polski,
- zawarto 705 takich porozumień dla pracowników oraz osób pracujących na własny rachunek oddelegowanych do Polski,
- wydano 4 489 zaświadczeń W/NOR o podleganiu polskiemu ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego dla osób zatrudnionych na statkach pływających pod banderą Norwegii,
- załatwiono 351 wniosków o objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi obywateli polskich zatrudnionych na statkach pod banderą norweską zarejestrowanych w Norwegian International Ship Register (NIS).

2. Ustalenie uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz wypłacanie tych świadczeń

1) Świadczenia emerytalno-rentowe

W 2010 r. oddziały ZUS wypłacały średnio co miesiąc emerytury i renty finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla 7,7 mln - osób. Zmiany w strukturze wypłacanych emerytur i rent obrazuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	XII 2009 r.		XII 2010 r.		
	w tys.	w %	w tys.	w %	XII 2009 = 100%
Ogółem*	7 712,2	100,0	7 633,1	100,0	98,9
z tego:					
Emerytury**	5 186,3	67,3	5 158,4	67,6	99,5
Renty z tytułu niezdolności do pracy	1 256,3	16,3	1 204,9	15,8	95,9
Renty rodzinne	1 269,6	16,5	1 269,8	16,6	100,0

*) Łącznie ze świadczeniami z tytułu wypadków pozostającymi w zbiegu ze świadczeniami z MON, MSWiA i MS finansowanymi z FUS, ale bez emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych oraz bez emerytur i rent osób posiadających prawo także do świadczenia rolniczego.

**) Łącznie z emeryturami pobieranymi w zbiegu z innym świadczeniem oraz łącznie z emeryturami pomostowymi.

Tabela 4. Zmiany w strukturze wypłacanych emerytur i rent w latach 2009-2010

Zauważa się nieznaczną tendencję spadkową w liczbie wypłacanych świadczeń, z wyjątkiem rent rodzinnych, których poziom jest niemal identyczny, jak w roku 2009.

W okresie sprawozdawczym do oddziałów ZUS wpłynęło ogółem 519,8 tys. wniosków pierwszorazowych o emerytury, renty, renty socjalne i świadczenia przedemerytalne oraz o przyznanie emerytury, renty, renty socjalnej zgłoszone przez osoby pobierające już świadczenie w ZUS, w tym w szczególności 518,9 tys. wniosków pierwszorazowych o emerytury, renty, renty socjalne i świadczenia przedemerytalne, w tym:

- o emerytury i renty 467,8 tys.,
- o renty socjalne 22,6 tys.,
- o świadczenia przedemerytalne 28,5 tys.

W porównaniu do 2009 roku, w 2010 roku nastąpił spadek wpływu wniosków pierwszorazowych o emerytury, renty i renty socjalne o 20,5 tys., tj. o 3,8 %, natomiast nastąpił wzrost wpływu wniosków pierwszorazowych o świadczenia przedemerytalne o 8,4 tys., tj. o 41,9 %.

Oprócz wniosków o przyznanie nowych świadczeń, w 2010 r. wpłynęło 4 428,3 tys. wniosków wymagających wydania decyzji zamiennych dotyczących emerytur, rent, rent socjalnych oraz zasiłków i świadczeń przedemerytalnych (zwanym dalej wnioskami zamiennymi), w tym w sprawach:

- emerytur i rent 4 279,7 tys.,
- rent socjalnych 82,1 tys.,
- wniosków dot. zasiłków i świadczeń przedemerytalnych 67,5 tys.

W porównaniu do 2009 roku, w 2010 roku nastąpił wzrost liczby wniosków wymagających wydania decyzji zamiennych o 123,5 tys., tj. o 2,8 %.

Oprócz wniosków o przyznanie lub przeliczenie emerytur, rent, świadczeń przedemerytalnych i rent socjalnych wpłynęło 135,1 tys. wniosków o pozostałe świadczenia, w tym:

- 118,6 tys. wniosków o jednorazowe odszkodowania,
- 2,4 tys. wniosków o refundację składek na ubezpieczenie OC i AC,
- 15,1 tys. wniosków o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób z przedsiębiorstw robót górniczych.

W porównaniu do 2009 roku, w 2010 roku nastąpił niewielki wzrost liczby wniosków w sprawie tych świadczeń o 195, tj. 0,1%.

Ponadto w analizowanym okresie wpłynęło 45,5 tys. wniosków o ponowne przeliczenie podstawy wymiaru w związku z zastąpieniem minimalnym wynagrodzeniem lat (miesiący) „zerowych”, tj. zarobków, których ubezpieczony nie mógł udowodnić z uwagi na likwidację zakładu pracy albo zniszczenie dokumentacji płacowej.

Oprócz realizacji zgłaszanych wniosków o świadczenia wydane zostały decyzje z urzędu w liczbie 970,2 tys., w tym prawie 25 tys. decyzji o przyznaniu emerytury z urzędu.

W porównaniu do roku 2009, w roku 2010 nastąpił wzrost liczby wydanych decyzji z urzędu o 135,0 tys., tj. o 16,2%

W 2010 roku oddziały ZUS wydały 511,6 tys. decyzji w sprawach wniosków pierwszorazowych, w tym o:

- emerytury 243 tys.,
- renty z tytułu niezdolności do pracy (bez rent wypadkowych) 105,4 tys.,
- renty rodzinne (bez rent powypadkowych) 102,9 tys.,
- renty wypadkowe (bez rent z ogólnego stanu zdrowia) 7,5 tys.,
- renty rodzinne powypadkowe 1,9 tys.

Natomiast decyzji dotyczących wniosków wymagających wydania decyzji zamiennych w sprawie emerytur i rent wydano łącznie 4 434,6 tys.

W porównaniu do 2009 roku, w 2010 roku nastąpił wzrost liczby załatwionych wniosków zamiennych o 152,3 tys., tj. o 3,6%.

W sprawach rent socjalnych wydano łącznie 103,5 tys. decyzji, w tym:

- 21 tys. decyzji pierwszorazowych,
- 82,5 tys. decyzji zamiennych.

Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających renty socjalne w roku 2010 wyniosła 238,3 tys. i była wyższa o 3,6 w porównaniu z 2009 r., tj. o 1,5 %.

W sprawach świadczeń przedemerytalnych i zasiłków przedemerytalnych zostało wydanych 95,5 tys. decyzji, w tym:

- 28 tys. decyzji pierwszorazowych dotyczących świadczeń przedemerytalnych,
- 67,5 tys. decyzji zamiennych dotyczących zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia przedemerytalne w roku 2010 wynosiła 73,0 tys. i była niższa o 6,6 tys. niż w roku 2009, tj. o 9,9 %. Natomiast przeciętna liczba osób pobierających zasiłki przedemerytalne wynosiła 79,1 tys. i była niższa o 19,5 tys. niż w roku 2009, tj. o 19,8 %.

Liczba osób, którym przyznano w 2010 r. świadczenie po raz pierwszy i podjęto wypłatę kształtowała się następująco:

- emerytury 92,3 tys.,
- renty z tytułu niezdolności do pracy 49,7 tys.

Oprócz zadań związanych z ustalaniem prawa do świadczeń emerytalno-rentowych oraz innych świadczeń i dodatków, zmianą wysokości świadczeń oraz wypłatą tych świadczeń, realizowane są potrącenia, w tym m.in.:

- sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych, z tytułu odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej,
- z kwot emerytur, rent, zasiłków i świadczeń przedemerytalnych oraz rent socjalnych - odliczane były zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Oddziały ZUS dokonały również rocznego rozliczenia tego podatku za 2009 r., sporządzając informację podatkową o łącznej kwocie dochodów i kwocie odliczonych zaliczek na podatek oraz składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Informacje podatkowe za 2009 r. zostały przekazane w ustawowym terminie, tj. do końca lutego 2010 r. W tym terminie dokonano także rocznego rozliczenia podatku dla 8 393,9 tys. świadczeniobiorców.

Również w roku 2010 dokonano rozliczenia emerytur i rent podlegających zawieszaniu lub zmniejszaniu w związku z osiągnięciem przychodu w roku kalendarzowym 2009 lub w odniesieniu do świadczeń i zasiłków przedemerytalnych w roku rozliczeniowym 2009/2010. Przeciętna miesięczna liczba zawieszonych lub zmniejszonych świadczeń z tytułu osiągniętych przychodów w roku 2010 wynosiła – 66,1 tys.

Obsługa świadczeń emerytalno-rentowych wiązała się także z przyznawaniem i wypłatą dodatków i innych świadczeń, tj. dodatku pielęgnacyjnego, dodatku dla sierot zupełnych, dodatku kombatanckiego, dodatku kompensacyjnego, dodatku za tajne nauczanie, ryczałtu energetycznego, świadczenia pieniężnego dla żołnierzy górników, świadczenia pieniężnego dla osób deportowanych do pracy przymusowej, ekwiwalentu węglowego dla pracowników kolejowych, górników oraz pracowników przedsiębiorstw górniczych. Inwalidom wojennym i wojskowym posiadającym samochód Zakład dokonywał refundacji składek na obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej i składki na dobrowolne ubezpieczenie auto casco.

W okresie sprawozdawczym Prezes ZUS podjął decyzję o przyznaniu lub odmowie świadczenia w trybie wyjątkowym dla 5,4 tys. osób, w tym:

- 2,1 tys. decyzji pozytywnych,
- 3,3 tys. decyzji negatywnych.

W 2010 r. przyznano świadczenia honorowe z tytułu ukończenia 100 lat życia – 1 050 osobom.

W 2010 r. kontynuowane były zadania związane z ustalaniem kapitału początkowego osobom ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. oraz ustalaniem kapitału początkowego dla ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949r., zgłaszających wnioski o obliczenie emerytury według nowych zasad (art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). W roku 2010, zarejestrowano ogółem 349,1 tys. nowych wniosków o ustalenie, bądź przeliczenie kapitału początkowego, w tym:

- 172,8 tys. wniosków pierwszorazowych,
- 176,3 tys. wniosków ponownych.

W 2010 r. wydano 526,1 tys. decyzji, w tym:

- 355,4 tys. decyzji pierwszych o ustalenie kapitału początkowego
- 170,7 tys. decyzji o ponownym ustaleniu kapitału początkowego.

Realizacja zadań wynikających z przepisów obowiązujących od 2009 r.

W 2010 r. przyznano 375 okresowych emerytur kapitałowych z OFE. Emerytury te wypłacane są łącznie z emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W okresie sprawozdawczym wpłynęło ponad 3 tys. wniosków o przyznanie emerytury pomostowej. Prawo do takich emerytur zostało przyznanych 2,6 tys. osobom. Natomiast wniosków o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego wpłynęło 222. W 201 przypadkach zostały przyznane takie świadczenia.

W 2010 r. przeprowadzono akcję waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych od 1 marca 2010 r., dla 7,7 mln emerytów i rencistów, w tym dla 0,2 mln osób otrzymujących emeryturę lub rentę z FUS łącznie ze świadczeniem rolniczym. 0,2 tys. osób łącznie ze zwaloryzowanym świadczeniem otrzymało również emeryturę okresową kapitałową w zwaloryzowanej wysokości.

Waloryzacja objęła ponadto 2,2 tys. osób pobierających emerytury pomostowe i nauczycielskie świadczenia kompensacyjne, 151,5 tys. osób pobierających świadczenia i zasiłki przedemerytalne oraz 255,9 tys. osób pobierających renty socjalne.

2) Świadczenia krótkoterminowe

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca świadczenia krótkoterminowe ubezpieczonym, których płatnicy składek zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego nie więcej niż 20 ubezpieczonych, ubezpieczonym prowadzącym działalność pozarolniczą i osobom z nimi współpracującym, ubezpieczonym będącym duchownymi, osobom uprawnionym do zasiłków za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Pozostałym ubezpieczonym prawo do świadczeń ustalają i świadczenia te wypłacają płatnicy składek, którzy zaliczają wypłacone kwoty w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne. W związku z tym jednym z zadań pionu zasiłków ZUS jest wspieranie płatników składek w realizacji wypłat świadczeń poprzez wydawanie decyzji w sprawie prawa do świadczeń i ich wysokości, udzielanie wyjaśnień, prowadzenie szkoleń dla pracowników realizujących u płatników składek zadania z tym związane.

W 2010 r. zrealizowano 4 102,6 tys. wypłat zasiłków z ubezpieczeń społecznych (tj. o 6,3 % więcej w stosunku do roku 2009), z tego:

- 3 717,1 tys. zasiłków z ubezpieczenia chorobowego,
- 86,6 tys. zasiłków z ubezpieczenia wypadkowego,
- 298,8 tys. zasiłków pogrzebowych.

Wskaźnik terminowości wypłat zasiłków chorobowych i opiekuńczych wyniósł 99,05 %.

W wyniku kontroli prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy wykonywanej przez lekarzy orzeczników ZUS w 2010 r. zakwestionowano orzeczenia obejmujące 167,5 tys. dni. W wyniku tej kontroli prawa do zasiłku chorobowego pozbawiono za 123,9 tys. dni zasiłkowych na kwotę 7 641,3 tys. zł. Na podstawie tych orzeczeń oddziały

ZUS wydały 32,2 tys. decyzji o skróceniu okresu orzeczonej niezdolności do pracy i odmowie prawa do zasiłku chorobowego.

W 2010 r. skontrolowano prawidłowość wykorzystywania zwolnień lekarskich 68,9 tys. osób. W wyniku tych działań pozbawiono prawa do zasiłku 2,4 tys. osób na kwotę 3 421,4 tys. zł za 57,8 tys. dni.

Z powodu niedostarczenia zwolnienia lekarskiego w ciągu 7 dni od daty jego otrzymania, co jest wymagane przepisami ustawy, obniżono zasiłki o 25%, dotyczyło to:

- 167,8 tys. zasiłków chorobowych za 797,6 tys. dni, na kwotę 8 387,2 tys. zł,
- 4,9 tys. zasiłków opiekuńczych za 15,1 tys. dni, na kwotę 155,4 tys. zł.

W styczniu i lutym 2010 r. przekazano świadczeniobiorcom informacje o dochodach z tytułu zasiłków z ubezpieczenia chorobowego i z ubezpieczenia wypadkowego oraz pobranych w 2009 r. zaliczkach na podatek dochodowy od osób fizycznych. Akcją objętych zostało 959,3 tys. świadczeniobiorców.

Wydano 193,3 tys. decyzji o prawie do świadczenia rehabilitacyjnego z tego 153,3 tys. decyzji przyznających.

Wydano 1 252,8 tys. zaświadczeń dotyczących okresu pobierania świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz ich wysokości dla komórek wewnętrznych, ubezpieczonych i podmiotów zewnętrznych.

W ramach realizacji obowiązków w zakresie zgłaszania do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych osób pobierających zasiłki macierzyńskie albo zasiłki w wysokości zasiłków macierzyńskich wypłacane bezpośrednio przez ZUS oraz naliczania składek na ubezpieczenia za te osoby, komórki zasiłków sporządziły i przekazały do KSI ZUS:

- 306,3 tys. dokumentów zgłoszeniowych ZUA i ZIUA oraz dokumentów wyrejestrowujących ZWUA,
- 514,3 tys. dokumentów rozliczeniowych podstawowych i korygujących RCA i RSA.

W okresie sprawozdawczym w pionie zasiłków załatwiono w formie pisemnej 57,2 tys. spraw indywidualnych, które wpłynęły od ubezpieczonych i płatników składek w sprawach z zakresu wyjaśnienia przepisów.

W związku ze zmianami przepisów, z uwagi na zapotrzebowanie na informacje o tych zmianach oraz o interpretacji przepisów, zorganizowano 139 szkoleń przeznaczonych dla pracowników zakładów pracy, realizujących zadania zasiłkowe.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizował zadania instytucji właściwej w zakresie świadczeń pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków pogrzebowych. Realizując przepisy rozporządzeń unijnych w 2010 r. wystawiono 9,6 tys. formularzy

w związku z wnioskami o świadczenia przysługujące według ustawodawstwa innych państw członkowskich UE oraz rozpatrzono 628 wniosków o świadczenia z polskiego ubezpieczenia otrzymanych z zagranicznych instytucji. Zakład realizował zadania instytucji łącznikowej w zakresie koordynacji świadczeń pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz zasiłków pogrzebowych. Ogółem załatwiono 718 spraw, w tym związanych z wnioskami o świadczenia przysługujące z ustawodawstwa innych państw członkowskich, rozliczaniem z instytucjami innych państw członkowskich kosztów badań lekarskich oraz opiniowano projekty przepisów prawnych Unii Europejskiej.

3) Świadczenia emerytalno-rentowe realizowane na podstawie umów międzynarodowych

W roku 2010 wyznaczone przez Prezesa Zakładu jednostki organizacyjne ZUS realizujące umowy międzynarodowe (JRUM) funkcjonujące w Oddziałach ZUS w: I Oddziale w Łodzi, Nowym Sączu, Tarnowie, Opolu, Szczecinie i I Oddziale w Warszawie:

- załatwiały sprawy emerytalno-rentowe osób posiadających okresy ubezpieczenia przebyte w państwach członkowskich UE/EOG i innych państwach umownych, prowadząc postępowanie międzynarodowe we współpracy z zagranicznymi instytucjami ubezpieczeniowymi:
 - 26 państw członkowskich UE (Austrii, Belgii, Bułgarii, Cypru, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Niemiec, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Szwecji, Węgier, Wielkiej Brytanii i Włoch),
 - 3 państw EOG (Islandii, Lichtensteinu, Norwegii),
 - Szwajcarii,
 - 9 państw umownych „pozaunijnych” (Australii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Kanady, Korei, Macedonii, Serbii i USA),
- realizowały wypłaty polskich emerytur i rent podlegających koordynacji dla średniomiesięcznie 33,1 tys. osób zamieszkałych w Polsce (uprawnionych równocześnie do świadczeń zagranicznych z państw członkowskich UE/EOG i innych państw umownych) na kwotę 516 157,2 tys. zł. W stosunku do roku ubiegłego liczba wypłat wzrosła o 17,6 %, a kwota wypłat o 26 %,
- realizowały wypłaty polskich emerytur i rent dla (średniomiesięcznie) 26 tys. osób zamieszkałych za granicą w państwach członkowskich UE/EOG oraz państwach umownych spoza UE/EOG z którymi łączy Polskę umowy dwustronne – głównie

w Niemczech (9,9 tys. wypłat), Francji (3,7 tys. wypłat), Republice Czeskiej (2,8 tys. wypłat), USA (2,7 tys. wypłat), Szwecji (1,5 tys. wypłat), Austrii (1,3 tys. wypłat) na kwotę 286 642,2 tys. W stosunku do poprzedniego roku nastąpił wzrost liczby wypłat o 5,9%, a wzrost kwoty wypłat o 10,4%,

- kontynuowały wypłaty uzupełnień z FUS przyznanych wcześniej niektórym rencistom zagranicznym zamieszkałym w Polsce, otrzymującym świadczenia zagraniczne w wysokościach niższych od kwoty najniższej emerytury/renty polskiej. Dotyczyło to 100 osób uprawnionych do świadczeń przyznanych przez instytucje ubezpieczeniowe z b. ZSRR, b. Jugosławii i b. Czechosłowacji,
- wypłacały zasiłki pogrzebowe po emerytach, rencistach i członkach ich rodzin realizowane na podstawie umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym – ogółem wydano 1 174 decyzje w sprawach zasiłków pogrzebowych na kwotę 7 451,1 tys. zł.

Do w/w jednostek ZUS w 2010 r. wpłynęło łącznie 55,4 tys. wniosków o świadczenia emerytalno-rentowe podlegające koordynacji na podstawie Rozporządzeń Wspólnotowych oraz bilateralnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym, tj. o 1 % mniej w stosunku do roku 2009, z tego:

- 48,8 tys. wniosków pierwszorazowych i wymagających wydania decyzji zamiennych o polskie świadczenia:
 - od osób zamieszkałych w Polsce (27,4 tys. wniosków),
 - od osób zamieszkałych w państwach członkowskich UE/EOG (17,4 tys. wniosków) - głównie w Niemczech (8,3 tys. wniosków), Szwecji (2 tys. wniosków), Austrii (1,9 tys. wniosków), Francji (1,2 tys. wniosków),
 - od osób zamieszkałych w państwach, z którymi łączy Polskę umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym poza UE/EOG oraz pozostałych państwach poza UE/EOG (4 tys.) - głównie w USA (1,9 tys. wniosków) i w Kanadzie (1,8 tys. wniosków),
- 6,6 tys. wniosków o zagraniczne świadczenia emerytalno-rentowe od osób zamieszkałych w Polsce, posiadających okresy ubezpieczenia w państwach członkowskich UE/EOG - głównie przebyte w Czechach (1,3 tys.) i Niemczech (1,1 tys.) oraz posiadających okresy ubezpieczenia w państwach, z którymi łączy Polskę umowy dwustronne o zabezpieczeniu społecznym poza UE/EOG - głównie w USA (1,1 tys.). W 2010 r. najwięcej wniosków (14,3 tys. tj. 25,8% wszystkich wniosków) o świadczenia podlegające koordynacji wspólnotowej otrzymał Oddział w Opolu.

Jednostki Realizujące Umowy Międzynarodowe wydały 46,5 tys. decyzji dotyczących polskich emerytur i rent (pierwszorazowych, zamiennych i odmownych) – o 8,8% więcej niż w 2009 roku, z tego: 20,5 tys. - osobom zamieszkałym za granicą i 26 tys. - osobom zamieszkałym w Polsce.

Od decyzji wydanych przez JRUM wpłynęło w 2010 r. 1 507 odwołań do sądu (3,2% wydanych decyzji). Do sądu przekazano 1 273 sprawy (2,7% wydanych decyzji). Sądy wydały 1 119 orzeczeń, w tym 202 zmieniające decyzję ZUS (tj. 18,1 % orzeczeń ogółem i 0,4% wydanych decyzji).

Poza wnioskami o świadczenia emerytalno-rentowe na podstawie umów międzynarodowych do JRUM wpłynęło 222,4 tys. korespondencji (pism, formularzy i innych dokumentów) od osób zainteresowanych świadczeniami emerytalno-rentowymi podlegającymi koordynacji oraz od instytucji zagranicznych współpracujących z Zakładem przy rozpatrywaniu takich wniosków.

W 2010 r. JRUM w I Oddziale ZUS w Warszawie pośredniczył w przekazywaniu średniomiesięcznie 3,4 tys. świadczeń zagranicznych osobom zamieszkałym w Polsce, emitując zlecenia dewizowe ZUS do realizacji wypłat tych świadczeń w bankach, w tym ok. 2,9 tys. świadczeń niemieckich, przekazywanych przez Urzędy Zaopatrzeń dla ofiar wojny oraz 0,3 tys. francuskich rent z ubezpieczenia dodatkowego.

Liczba świadczeń zagranicznych przekazywanych za pośrednictwem Zakładu zmalała w stosunku do roku 2009 o 0,2 tys., tj. o 6,8%.

W 2010 r. Zakład wypłacił 1 tys. świadczeń specjalnych w kwocie 2 520,1 tys. zł dla polskich kombatantów i osób represjonowanych (realizowanych na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów RP). Świadczenia te, finansowane z budżetu państwa, przekazywane są kwartalnie osobom uprawnionym przez JRUM w I Oddziale ZUS w Warszawie, za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych i placówek konsularnych RP w państwach zamieszkania polskich kombatantów. Kwartalna wysokość świadczeń specjalnych wynosi 24% kwoty bazowej. Liczba wypłacanych świadczeń zmniejszyła się w stosunku do 2009 roku o 295, tj. o 22,3%.

3. Orzecznictwo lekarskie dla celów rentowych, prewencja rentowa i wypadkowa

W 2010 r. po raz pierwszy od wielu lat wzrosła liczba wniosków o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika. Ogółem wpłynęło 1 258,3 tys. wniosków (o 0,8% więcej niż w 2009 r.).

Ogólna liczba orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników również uległa zwiększeniu. W 2010 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali łącznie 1 163,9 tys. orzeczeń (o 1,6% więcej niż w 2009 r.).

Z łącznej liczby orzeczeń lekarzy orzeczników 361,3 tys. zostało wydanych w ramach kontroli prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz wystawiania zaświadczeń lekarskich. Liczba ta wzrosła w porównaniu z rokiem 2009 o 9,1%. W 31,9 tys. przypadków – co stanowi 8,8% wydanych w tych sprawach orzeczeń – wystawione zostało przez lekarzy orzeczników zaświadczenie ustalające wcześniejszą datę ustania niezdolności do pracy (w roku 2009 odsetek ten wynosił 10,0%).

Lekarze orzecznicy – wykonując kontrolę prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy oraz wystawiania zaświadczeń lekarskich, ustalając uprawnienia do świadczeń, a także działając na wniosek lekarzy leczących – wydali w 2010 r. łącznie 85,3 tys. orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS (spadek o 2,5% w porównaniu z rokiem 2009).

Rok 2010 był kolejnym rokiem funkcjonowania w Zakładzie komisji lekarskich. W ciągu tego roku nastąpił spadek liczby spraw wymagających rozpatrzenia przez komisje lekarskie. W 2010 r. zarejestrowano łącznie 89,7 tys. wniosków o wydanie orzeczenia przez komisję lekarską (o 5,7% mniej niż w roku 2009), co stanowi 11,1% wniosków o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS (w roku 2009 odsetek ten wynosił 11,4%).

Komisje lekarskie Zakładu wydały w 2010 r. łącznie 90,6 tys. orzeczeń (o 0,3% mniej niż w roku 2009). Z liczby tej 80,1 tys. orzeczeń (tj. 88,4%) zostało wydanych w związku z wniesieniem sprzeciwu przez osobę zainteresowaną (w roku 2009 odsetek ten wynosił 86,6%).

W roku 2010 po raz kolejny wzrosła liczba odwołań do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych od decyzji organu rentowego wydanych na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika i komisji lekarskiej. W 2010 r. do sądów pracy i ubezpieczeń społecznych wpłynęło 38,6 tys. odwołań (o 0,8% więcej niż w roku 2009). Sądy wydały w tych sprawach 38,7 tys. wyroków (o 5,4% więcej niż w roku 2009), uwzględniając odwołanie ubezpieczonego w 10,9 tys. przypadków, co stanowi 28,3% wyroków wydanych w tych sprawach w 2010 r. (dla porównania w roku 2009 odsetek ten wynosił 27,5 %).

Na realizację zadań z zakresu prewencji rentowej w 2010 roku zaplanowano 174 000 tys. zł. Wydatki wyniosły 164 754 tys. zł., co stanowi 94,69 % środków finansowych

przeznaczonych na ten cel. W 2010 r. nastąpił wzrost wykorzystania środków o 1 punkt procentowy w stosunku do 2009 r.

Podstawowymi zadaniami realizowanymi z zakresu prewencji rentowej było:

- kierowanie na rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej ZUS do ośrodków rehabilitacyjnych wybranych w drodze postępowania konkursowego,
- prowadzenie działań mających na celu upowszechnienia wiedzy dotyczącej przyczyn niezdolności do pracy.

Rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej w 2010 r. ukończyło 74 507 ubezpieczonych skierowanych do ośrodków rehabilitacyjnych (o 1,5 % więcej w stosunku do 2009 r.). Liczba ta jest najwyższa od 1996 r. czyli od czasu rozpoczęcia przez Zakład realizacji programu rehabilitacji leczniczej.

W 2010 r. rehabilitacja prowadzona była w następujących grupach schorzeń:

- w systemie stacjonarnym: narząd ruchu, układ krążenia, układ oddechowy, schorzenia psychosomatyczne, schorzenia onkologiczne po operacjach gruczołu piersiowego,
- w systemie ambulatoryjnym: narząd ruchu, układ krążenia, w tym monitorowany telemedycznie.

Ponadto w 2010 r. wprowadzone zostały dwa programy pilotażowe rehabilitacji schorzeń, tj. we wczesnych stanach pourazowych oraz po zabiegach artroskopowych.

W celu utrzymania wysokiej jakości usług rehabilitacyjnych, zgodnie z określonymi przez Zakład wymaganiami przeprowadzone zostały kontrole 119 umów zawartych z ośrodkami świadczącymi usługi rehabilitacyjne. Liczba kontroli wzrosła w stosunku do 2009 r. o 4 %.

Rok 2010 był kolejnym rokiem wzrostu liczby wniosków o rehabilitację leczniczą wystawianych przez lekarzy leczących. Do Zakładu wpłynęło o ponad 18 % więcej wniosków o rehabilitację leczniczą w porównaniu z 2009 r.

Na realizację zadań z zakresu prewencji wypadkowej w 2010 roku zaplanowano kwotę w wysokości 3 500 tys. zł. Wydatki wyniosły 3 221 tys. zł., co stanowi 92,03 % środków finansowych planowanych na ten cel.

Podstawowymi zadaniami z zakresu działań dotyczących prewencji wypadkowej było:

- zamawianie prac naukowo-badawczych oraz analiz przyczyn i skutków wypadków przy pracy, a zwłaszcza wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych oraz chorób zawodowych,
- upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach powodujących wypadki przy pracy i choroby zawodowe oraz sposobach przeciwdziałania tym zagrożeniom.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w ramach przydzielonych środków finansowych na realizację zadań z zakresu prewencji wypadkowej w 2010 roku, kontynuował działania upowszechniające wiedzę o zagrożeniach powodujących wypadki przy pracy i choroby zawodowe m.in. poprzez zorganizowanie szkoleń dla pracodawców prowadzących działalność w sekcjach gospodarki narodowej o największym wskaźniku wypadków przy pracy lub chorób zawodowych. Zakład zorganizował ponad 190 szkoleń. Stanowi to wzrost o 14,9 % w stosunku do liczby szkoleń przeprowadzonych w 2009 r. W powyższych szkoleniach uczestniczyło 5,5 tysiąca osób. W stosunku do 2009 r. stanowi to wzrost o 7,2 %. W 2010 r. Zakład kontynuował współpracę m.in. z Państwową Inspekcją Pracy, Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym, Wyższym Urzędem Górniczym oraz Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi.

Wspólnie z Państwową Inspekcją Pracy, Zakład przeprowadził II etap kampanii informacyjnej nt. „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie – upadki, poślizgnięcia”. Kampania ta skierowana była w szczególności do właścicieli firm budowlanych oraz osób odpowiedzialnych za nadzór nad przestrzeganiem przepisów BHP na placu budowy i miała na celu upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach występujących w środowisku pracy w budownictwie.

4. *Prowadzenie indywidualnych kont ubezpieczonych i kont płatników składek*

Na dzień 01.01.2010 r. liczba kont płatników w Centralnym Rejestrze Płatników ogółem wynosiła 5 098 346, w tym kont aktywnych 2 454 756. Natomiast na dzień 31.12.2010 r. liczba kont płatników w Centralnym Rejestrze Płatników ogółem wynosiła 5 409 083, w tym kont aktywnych 2 528 067. W roku 2010 średnio miesięcznie było 5 268 201 kont ogółem, w tym aktywnych – 2 498 716. Średnia miesięczna liczba płatników, którzy przesłali komplet dokumentów rozliczeniowych wynosiła 2 205 428.

Liczba osób zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Ubezpieczonych wg stanu na dzień 01.01.2010 r. wynosiła:

- 14 648 331 osób podlegających ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu,
- 9 352 180 osób podlegających tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Natomiast liczba osób zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Ubezpieczonych wg stanu na dzień 31.12.2010 r. wynosiła:

- 14 873 490 osób podlegających ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu,
- 9 338 483 osoby podlegające tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

5. Realizacja dochodów

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku, wykorzystując posiadane uprawnienia i dostępne środki prawne, prowadził przymusowe oraz bezegzekucyjne dochodzenie należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej.

Wskaźnik ściągальności składek za 2010 rok wyniósł 99,1% i uległ zwiększeniu o 0,4 punktu procentowego w odniesieniu do roku 2009.

Łączny stan zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne na dzień 31.12.2010 r. wynosił 15 118 717 tys. zł

Do przymusowego dochodzenia Zakład skierował w tym roku 4 285 297 tys. zł zadłużeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, tj. o 19% więcej w porównaniu z rokiem 2009.

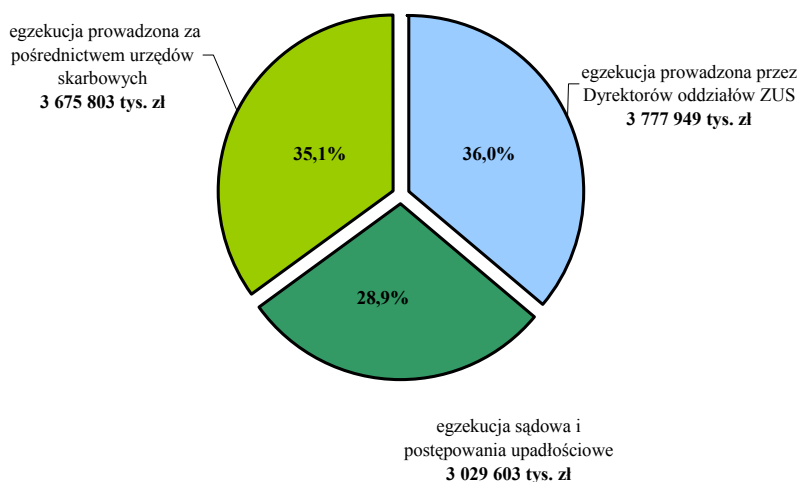
Poniższy wykres obrazuje strukturę przymusowo dochodzonych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne skierowanych do egzekucji w 2010 r.

Wykres 1. *Struktura należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne skierowanych do egzekucji w 2010 r.*

Łącznie w 2010 roku działaniami egzekucyjnymi objęte były należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 10 483 355 tys. zł, co obrazuje poniższy wykres. Kwota ta jest wyższa o blisko 8% w stosunku do roku 2009.

**Należności na ubezpieczenia społeczne objęte egzekucją w roku 2010
- struktura wg trybu egzekucji *)**

*) należności objęte egzekucją na początek okresu prawodawczego + należności skierowane do egzekucji w danym okresie

Wykres 2. *Struktura należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne objętych działaniami egzekucyjnymi w 2010 r.*

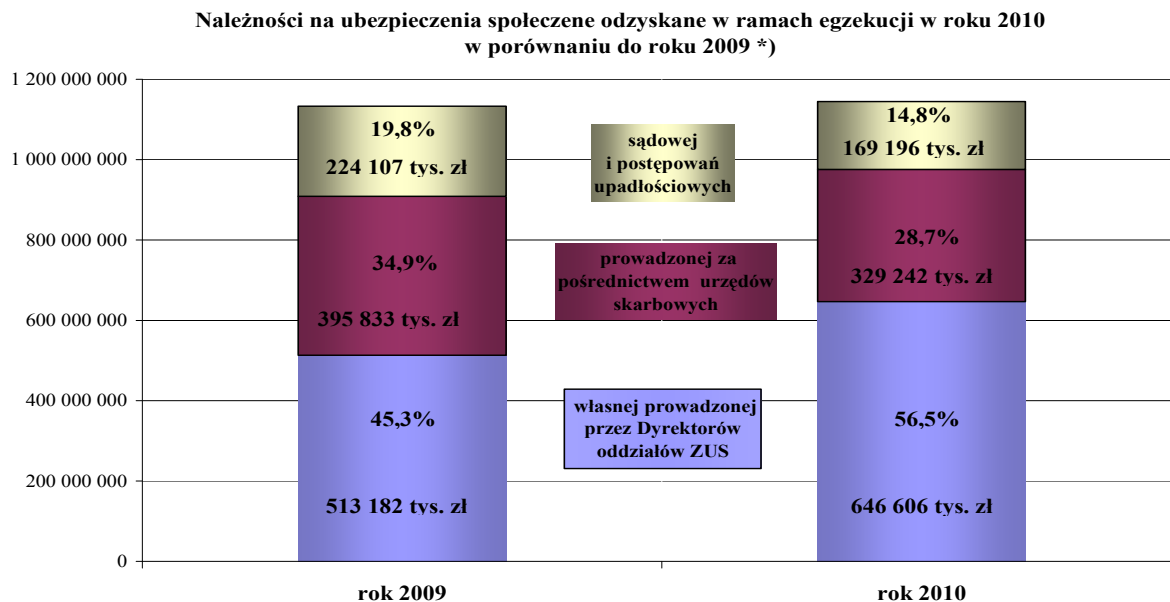
W wyniku działań egzekucyjnych, w 2010 roku odzyskano należności na ubezpieczenia społeczne na kwotę 1 145 044 tys. zł, tj. o ponad 1 % więcej niż w 2009 roku.

Poniższe zestawienie obrazuje wpływy z egzekucji w latach 2009-2010.

Lp.	Wyszczególnienie wpływów na ubezpieczenia społeczne	Rok 2009	Rok 2010	Wskaźnik (%) 3:2
		kwoty w tys. zł		
	1	2	3	4
1.	Ogółem	1 133 122	1 145 044	101,1%
2.	Razem wpłaty z egzekucji	812 973	847 727	104,3%
3.	Razem dobrowolne wpłaty	320 149	297 317	92,9%
4.	w ramach egzekucji „własnej”	363 231	466 666	128,5%
4a.	dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji „własnej”	149 951	179 940	120,0%
5.	w ramach egzekucji prowadzonej przez urzędy skarbowe (US)	249 895	229 586	91,9%
5a.	dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji przez urzędy skarbowe (US)	145 938	99 656	68,3%
6.	w ramach egzekucji sądowej i postępowań upadłościowych	199 847	151 475	75,8%
6a.	dobrowolne wpłaty dokonane po wdrożeniu egzekucji sądowej i zgłoszeniu do postępowań upadłościowych	24 260	17 721	73,0%

Tabela 5. *Wpływy z egzekucji na poczet należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010*

Poniższy wykres obrazuje strukturę odzyskanych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010 uwzględniających dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji.

*) kwoty ściągnięte przez organ egzekucyjny + dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji

Wykres 3. *Struktura odzyskanych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010 uwzględniających dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji*

W 2010 roku w Zakład udzielił:

- 9 923 układów ratalnych (tj. mniej o blisko 24% niż w roku 2009) na łączną kwotę 340 299 tys. zł,
- 131 odroczeń terminów płatności składek (tj. mniej o ponad 2% niż w roku 2009) na kwotę 23 247 tys. zł.

Największą barierą w skorzystaniu z ulgi w spłacie należności w ramach układu ratalnego jest konieczność spełnienia ustawowego warunku braku zaległości z tytułu składek finansowanych przez ubezpieczonych, co bezpośrednio wpływa na skalę udzielonych układów ratalnych.

Na poczet ulg udzielonych w 2010 roku oraz w latach poprzednich, wpłynęła ogółem kwota 340 226 tys. zł., i była ona niższa o blisko 1% w porównaniu do roku 2009.

Poniższa tabela obrazuje pozytywnie rozpatrzone wnioski o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne na przestrzeni 2009 i 2010 roku.

(kwoty w tys. zł)

Wyszczególnienie- podstawy umorzenia	Umorzenia należności w roku:					
	2009			2010		
	razem	w tym:		razem	w tym:	
		kwota składek wraz z dodatkową opłatą	kwota odsetek za zwłokę		kwota składek wraz z dodatkową opłatą	kwota odsetek za zwłokę
art. 28 i art. 28 ust 3a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 17 ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	109 449	40 233	69 216	146 303	44 617	101 686
odrębne akty prawne (poza ustawą o s.u.s)	37 678	23 020	14 658	64 992	38 597	26 395
razem	147 127	63 253	83 874	211 295^{*)}	83 214	128 081

Tabela 6. Umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010

IV INFORMACJE O DYSPONOWANIU ŚRODKAMI FINANSOWYMI FUNDUSZY

1. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych

Fundusz Ubezpieczeń Społecznych jest państwowym funduszem celowym, powołanym w celu realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W 2010 r. przychody Funduszu wg przypisu ukształtowały się na poziomie 167 480,8 mln zł, natomiast wydatki wyniosły 170 842,1 mln zł, przy czym uwzględniają one odpowiednio odsetki od należności z tytułu składek w ujęciu memoriałowym w kwocie 8 624,6 mln zł i odpisy aktualizujące wartość tych należności w kwocie 8 749,2 mln zł. Ze względu jednak na ich memoriałowy charakter nie mają one wpływu na sytuację finansową Funduszu. Po ich wyeliminowaniu przychody Funduszu (wg przypisu) wyniosły 158 856,2 mln zł i były niższe od przyjętych w planie po zmianach o 167,4 mln zł oraz od przyjętych w planie o 163,9 mln zł. Wydatki ukształtowały się na poziomie 162 092,9 mln zł i były wyższe od przyjętych w planie po zmianach o 540,0 mln zł i wyższe od przyjętych w planie o 4 470,4 mln zł.

^{*)} na wzrost należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne umorzonych w roku 2010 miały wpływ m.in.:

- realizacja przepisów ustawy z dnia 24.04.2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz.U. z 2009 r. Nr 71 poz. 609),
- umorzenie należności w sektorze przemysłu zbrojeniowego.

Stan Funduszu uległ w ciągu roku zmniejszeniu o 3 364 mln zł. W celu zapewnienia terminowej i prawidłowej wypłaty świadczeń należnych z ubezpieczenia społecznego Fundusz otrzymał nieoprocentowaną pożyczkę z budżetu państwa w 2010 roku w wysokości 5 378 mln zł. Tym samym Fundusz nie musiał na koniec roku korzystać ze środków finansowych pochodzących z kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych.

1) Przychody

W 2010 roku przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyniosły według przypisu (po wyeliminowaniu memoriałowych odsetek od należności z tytułu składek) 158 856 185 tys. zł (99,9% planu po zmianach) i były o 17 842 143 tys. zł wyższe niż w roku poprzednim.

Wyszczególnienie	Wykonane 2009 r.	Plan na 2010 r.	Plan po zmianach na 2010 r.	Wykonanie 2010 r.	5:4	5:3	5:2	Struktura przychodów 2010 r.	
								wg przy- pisu	wg wpły- wów
w tysiącach złotych				%					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Przychody									
- przypis	141 014 042	159 020 095	159 023 616	167 480 798	105,3	105,3	118,8	x	x
- przypis po wyeliminowaniu odsetek memoriałowych	141 014 042	159 020 095	159 023 616	158 856 185	99,9	99,9	112,7	100,0	x
- wpływy	138 350 062	157 586 759	157 620 993	157 608 130	100,0	100,0	113,9	x	100,0
Składki na ubezpieczenia społeczne									
- przypis	86 451 786	88 999 321	90 211 773	89 761 923	99,5	100,9	103,8	56,5	x
- wpływy	85 300 163	88 109 328	89 176 526	88 961 720	99,8	101,0	104,3	x	56,4
Dotacja z budżetu	30 503 283	37 923 650	37 923 650	38 111 650	100,5	100,5	124,9	24,0	24,2
- celowa	262 071	252 288	249 469	247 801	99,3	98,2	94,6	0,2	0,2
- uzupełniająca	30 241 212	37 671 362	37 674 181	37 863 849	100,5	100,5	125,2	23,8	24,0
Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE	21 085 991	22 506 203	22 078 660	22 347 174	101,2	99,3	106,0	14,1	14,2
Środki z FRD	x	7 500 000	7 500 000	7 500 000	100,0	100,0	x	4,7	4,8
Pozostałe przychody									
- przypis	2 972 982	2 090 921	1 309 533	9 760 051	745,3	466,8	328,3	x	x
- przypis po wyeliminowaniu odsetek memoriałowych	2 972 982	2 090 921	1 309 533	1 135 438	86,7	54,3	38,2	0,7	x
- wpływy	1 460 625	1 547 578	942 157	687 586	73,0	44,4	47,1	x	0,4

Tabela 7. Struktura przychodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Główną pozycję przychodów stanowiły składki na ubezpieczenia społeczne, które wg przypisu wyniosły 89 761 923 tys. zł, tj. 56,5% przychodów ogółem i wzrosły w stosunku do 2009 r. o 3,8%. Jednocześnie wpływy ze składek wyniosły 88 961 720 tys. zł i wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego o 4,3%.

Zarówno przypis, jak i wpływy składek na ubezpieczenia społeczne były nieco niższe od założonych w planie po zmianach i stanowiły odpowiednio 99,5% i 99,8%. W stosunku do

planu przypisu i wpływy składek były wyższe i stanowiły odpowiednio 100,9% oraz 101,0%, co wiąże się z wyższym o 2,0% tempem wzrostu płac w gospodarce narodowej. Ściągalność należnych składek na ubezpieczenia społeczne ukształtowała się na poziomie 99,1% (tj. zbliżonym do zakładanego w planie i planie po zmianach) i była wyższa o 0,4 p.p. od osiągniętej w 2009 r.

Dotacja z budżetu państwa w 2010 roku wyniosła 38 111 650 tys. zł i stanowiła 24,0% przychodów (według przypisu). Z otrzymanej kwoty dotacji przeznaczono:

- 247 801 tys. zł na dotację celową,
- 37 863 849 tys. zł na uzupełnienie niedoboru środków Funduszu.

Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE wyniosła w 2010 r. 22 347 174 tys. zł i była wyższa w porównaniu do roku poprzedniego o 6,0%, stanowiąc 101,2% planu po zmianach oraz 99,3% planu. W 2010 roku Zakład przekazał do otwartych funduszy emerytalnych 1 282 382 tys. zł zaległych składek za lata ubiegłe.

W 2010 roku Fundusz został zasilony środkami zgromadzonymi na rachunku Funduszu Rezerwy Demograficznej w kwocie 7 500 000 tys. zł, co stanowiło 4,7% przychodów wg przypisu.

Pozostałe przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych według przypisu w 2010 r. wyniosły 1 135 438 tys. zł (po wyeliminowaniu memoriałowych odsetek od należności z tytułu składek). Złożyły się na nie m.in.:

– pochodne i odsetki od należności z tytułu składek	418 241 tys. zł,
– zwiększenia funduszu	463 855 tys. zł,
– zwroty nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami	219 665 tys. zł,
– oprocentowanie środków na rachunkach bankowych	23 250 tys. zł.

2) Koszty

W 2010 roku koszty Funduszu (po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących należności z tytułu odsetek od składek) wyniosły 162 095 534 tys. zł, stanowiąc 100,3% planu po zmianach (102,8% planu) i wzrosły o 8 734 232 tys. zł, tj. o 5,7% w stosunku do roku poprzedniego.

Wyszczególnienie	Wykonanie 2009 r.	Plan na 2010 r.	Plan po zmianach na 2010 r.	Wykonanie 2010 r.	5:4	5:3	5:2	Struktura kosztów 2010 r.
	w tysiącach złotych				%			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Koszty ogółem	153 358 655	157 622 512	161 552 846	170 844 746	105,7	108,4	111,4	x
Koszty po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących należności z tytułu odsetek od składek	153 358 655	157 622 512	161 552 846	162 095 534	100,3	102,8	105,7	100,0
Świadczenia pieniężne	147 896 405	153 230 925	157 163 639	156 898 731	99,8	102,4	106,1	96,8
- emerytury i renty	135 308 432	140 297 921	143 568 153	143 442 707	99,9	102,2	106,0	88,5
- pozostałe świadczenia	12 587 973	12 933 004	13 595 486	13 456 024	99,0	104,0	106,9	8,3
Wydatki bieżące	3 637 530	4 117 219	4 047 757	4 034 600	99,7	98,0	110,9	2,5
w tym:								
- odpis na działalność Zakładu	3 418 000	3 773 570	3 773 570	3 773 570	100,0	100,0	110,4	2,3
- prewencja rentowa	163 871	174 000	174 000	164 754	94,7	94,7	100,5	0,1
- prewencja wypadkowa	6 305	3 500	3 500	3 221	92,0	92,0	51,1	0,0
- koszty obsługi kredytów	47 471	163 514	94 053	91 139	96,9	55,7	192,0	0,1
Pozostałe zmniejszenia	1 824 720	274 368	341 450	9 911 415	x	x	x	x
Pozostałe zmniejszenia po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących należności z tytułu odsetek od składek	1 824 720	274 368	341 450	1 162 203	339,6	422,6	63,5	0,7

Tabela 8. *Struktura kosztów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*

Koszty świadczeń pieniężnych

Koszty świadczeń pieniężnych, stanowiące 96,8% kosztów FUS, ukształtowały się w 2010 r. na poziomie 99,8% planu po zmianach (102,4% planu) i wyniosły 156 898 731 tys. zł. W porównaniu do 2009 r. koszty te wzrosły o 6,1%.

Świadczenia emerytalno-rentowe wyniosły 143 442 707 tys. zł i były niższe o 125 446 tys. zł (tj. o 0,1%) od zakładanych w planie po zmianach oraz wyższe o 3 144 786 tys. zł (tj. o 2,2%) od planu. W stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost wydatków na te świadczenia o 8 134 275 tys. zł (tj. o 6,0%).

Przekroczenie kwoty wydatków zaplanowanej w planie na 2010 r. było spowodowane przede wszystkim:

- przeprowadzeniem od 1 marca 2010 r. waloryzacji świadczeń wskaźnikiem 104,62%, wobec zakładanego w planie 104,1%,
- wyższą od zakładanej liczbą nowo przyznanych emerytur związaną z wolniejszym od przewidywanego wygasaniem przywilejów emerytalnych, będących następstwem ograniczenia możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r.,
- wyższą od zakładanej liczbą nowo przyznanych rent z tytułu niezdolności do pracy związaną ze zwiększoną presją na orzecznictwo dotyczące rent z tytułu niezdolności do

- pracy przez osoby z roczników, którym nie przysługują uprawnienia do wcześniejszej emerytury w tak szerokim zakresie, jak osobom z wcześniejszych roczników,
- większą od zakładanej liczbą pobieranych emerytur związaną z umożliwieniem z dniem 8 stycznia 2009 r. pobierania emerytury osobom kontynuującym zatrudnienie u pracodawcy, na rzecz którego wykonywały pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury i tym samym możliwością przeliczania emerytur tym osobom,
 - wyższymi od zakładanych skutkami finansowymi przeliczania emerytur pozostałym osobom, które pobierają świadczenia i jednocześnie kontynuują zatrudnienie,
 - wyższymi od zakładanych skutkami finansowymi przyznawania prawa do emerytury osobom osiagającym powszechny wiek emerytalny (w związku z ograniczeniem możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę), a tym samym legitymującym się dłuższym stażem ubezpieczeniowym zwiększającym wysokość świadczenia.

Przeciętna miesięczna wypłata świadczenia emerytalno-rentowego wyniosła 1 580,25 zł i wzrosła w porównaniu do 2009 r. o 6,5%, natomiast przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe zmniejszyła się w 2010 r. o 29,7 tys. osób do poziomu 7 468,8 tys. (bez świadczeń, które są wypłacane w zbiegu ze świadczeniami rolnymi).

Koszty pozostałych świadczeń w 2010 r. wyniosły 13 456 024 tys. zł (tj. 99,0% planu po zmianach i 104,0% planu) i wzrosły w stosunku do 2009 r. o 6,9%. Wynika to ze wzrostu zarówno liczby świadczeń, jak i poziomu wynagrodzeń stanowiących podstawę wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń.

Główną pozycję tych kosztów (50,7%) stanowiły zasiłki chorobowe, które wyniosły 6 820 802 tys. zł (99,9% planu po zmianach oraz 103,2% planu) i wzrosły w stosunku do 2009 r. o 3,1%. Liczba dni absencji chorobowej finansowanej przez FUS wyniosła 119,3 mln (100,6% planu po zmianach oraz 99,1% planu). Liczba ta była niższa w porównaniu do roku ubiegłego o 6,7 mln (5,3%), co wiąże się z korzystaniem w mniejszym zakresie przez ubezpieczonych ze zwolnień lekarskich, m.in. przez osoby zagrożone utratą pracy, jak i po ustaniu tytułu ubezpieczenia.

Na wyższym poziomie niż założono w planie ukształtowały się wydatki na:

- zasiłki macierzyńskie w kwocie 2 938 819 tys. zł (97,4% planu po zmianach oraz 109,7% planu), które wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 22,1%. Jest to konsekwencją wzrostu liczby dni zasiłku macierzyńskiego w następstwie wprowadzenia z dniem 1 stycznia 2010 r. dodatkowego urlopu macierzyńskiego, a także przyznania ojcu dziecka

urlopu ojcowskiego. Liczba dni zasiłków macierzyńskich wyniosła 42,6 mln i wzrosła w stosunku do 2009 roku o 3,0 mln,

- świadczenia rehabilitacyjne w kwocie 924 402 tys. zł (98,4% planu po zmianach oraz 116,8% planu), które wzrosły o 3,8% w relacji do 2009 r. w wyniku wzrostu liczby świadczeń spowodowanego m.in. kierowaniem większej liczby ubezpieczonych na świadczenie rehabilitacyjne przed przyznaniem renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wydatki bieżące

Wydatki bieżące Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 r. wyniosły 4 034 600 tys. zł i stanowiły 99,7% wydatków zakładanych w planie po zmianach oraz 98,0% wydatków przyjętych w planie. W porównaniu do roku 2009 wzrosły one o 10,9%. Złożyły się na nie m.in.:

- odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych 3 773 570 tys. zł,
- prewencja rentowa i wypadkowa 167 975 tys. zł,
- koszty obsługi kredytów 91 139 tys. zł.

Pozostałe zmniejszenia

W 2010 roku dokonano m.in. utworzenia odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu składek, a także rezerw w łącznej wysokości 9 911 415 tys. zł, przy czym obejmuje ona odpisy aktualizujące należności z tytułu odsetek od składek w kwocie 8 749 212 tys. zł.

3) Wynik finansowy

W 2010 roku, po wyeliminowaniu memoriałowych odsetek od należności z tytułu składek oraz odpisów aktualizujących wartość tych należności, przychody FUS wg przypisu były niższe o 3 239 349 tys. zł od kosztów, przy czym przychody Funduszu wg wpływów ukształtowały się na poziomie o 21 371 tys. zł wyższym od ujętego w planie, natomiast wydatki były wyższe od planu o 4 473 022 tys. zł. W celu zapewnienia pełnej i terminowej wypłaty świadczeń, Fundusz otrzymał nieoprocentowaną pożyczkę z budżetu państwa w wysokości 5 378 mln zł. Stan Funduszu na koniec 2010 r. uległ zmniejszeniu i wyniósł (minus) 10 917 422 tys. zł, przy czym:

- stan środków pieniężnych 877 761 tys. zł,
- należności 6 108 406 tys. zł,
w tym z tytułu:
 - składek na ubezpieczenia społeczne (po pomniejszeniu o dokonane odpisy aktualizujące) 3 231 256 tys. zł,
 - odsetek od składek 446 410 tys. zł,

· wypłat świadczeń pierwszych terminów stycznia 2011 r.	2 128 333 tys. zł,
· pozostałych należności (po pomniejszeniu o dokonane odpisy aktualizujące)	302 407 tys. zł,
– zobowiązania	17 903 589 tys. zł,
w tym z tytułu:	
· pożyczki z budżetu państwa	10 877 546 tys. zł,
· rozrachunków z tytułu nieodprowadzonych składek do OFE	2 018 320 tys. zł,
· podatku dochodowego i składek na ubezpieczenie zdrowotne od wypłaconych świadczeń	1 985 299 tys. zł,
· dotacji roku następnego	2 014 371 tys. zł,
· rezerw	651 990 tys. zł,
· pozostałych zobowiązań	356 063 tys. zł.

2. Fundusz Emerytur Pomostowych

Fundusz Emerytur Pomostowych jest państwowym funduszem celowym powołanym ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, w celu wypłaty od dnia 1 stycznia 2010 r. emerytur pomostowych.

Przychody Funduszu w 2010 r. według przypisu ukształtowały się na poziomie 194 874 tys. zł, natomiast według wpływów wyniosły 195 404 tys. zł i w pełni pokryły jego wydatki. Stan Funduszu na koniec roku wyniósł 121 781 tys. zł.

Wyszczególnienie	Plan na 2010 r.	Plan po zmianach na 2010 r.	Wykonanie 2010 r.	4:3	4:2	Struktura 2010 r.	
						wg przypisu	wg wpływów
w tysiącach złotych				%			
1	2	3	4	5	6	7	8
Stan funduszu na początek roku	0	0	0	x	x	x	x
Przychody							
- przypis	67 114	200 226	194 874	97,3	290,4	100,0	x
- wpływy	66 489	190 938	195 404	102,3	293,9	x	100,0
Dotacja z budżetu państwa	4 600	4 600	4 600	100,0	100,0	2,4	2,4
Składki na emerytury pomostowe							
- przypis	62 514	194 139	188 144	96,9	301,0	96,5	x
- wpływy	61 889	184 922	189 149	102,3	305,6	x	96,8
Inne przychody własne							
- przypis	0	1 487	2 130	143,2	x	1,1	x
- wpływy	0	1 416	1 655	116,9	x	x	0,8
Koszty	37 735	87 865	73 093	83,2	193,6	100,0	
Transfery na rzecz ludności	37 275	82 579	72 252	87,5	193,8	98,9	
- emerytury pomostowe	37 270	82 567	72 247	87,5	193,8	98,9	
- pozostałe świadczenia	5	12	5	41,7	100,0	0,0	
Odpis na działalność Zakładu	460	460	460	100,0	100,0	0,6	
Rezerwy	0	4 826	381	7,4	x	0,5	
Stan funduszu na koniec roku	29 379	112 361	121 781	108,4	414,6	x	
- środki pieniężne	29 820	108 043	124 055	114,8	416,0	x	
- należności	1 815	6 551	1 137	17,4	62,6	x	
- zobowiązania (minus)	-2 256	-2 233	-3 411	151,8	150,3	x	

Tabela 9. *Struktura przychodów i kosztów Fundusz Emerytur Pomostowych*

Główną pozycję przychodów stanowiły składki na FEP, które wg przypisu wyniosły 188 144 tys. zł, tj. 96,5% przychodów ogółem i były niższe od planu po zmianach o 5 995 tys. zł (wyższe o 125 630 tys. zł od planu). Wpływy ze składek wyniosły 189 149 tys. zł i były wyższe zarówno od założonych w planie po zmianach (o 4 227 tys. zł), jak i w planie (o 127 260 tys. zł). Jednocześnie w 2010 r., tj. pierwszym roku funkcjonowania Funduszu, otrzymał on dotację z budżetu państwa w kwocie 4 600 tys. zł na sfinansowanie świadczeń w styczniu, ponieważ należne od płatników składki za styczeń, zgodnie z przyjętym trybem rozliczeń, wpłynęły do FEP w miesiącu lutym. Pozostałe przychody Funduszu wyniosły 2 130 tys. zł (wg przypisu) i pochodziły głównie z oprocentowania środków na rachunkach bankowych.

Koszty Funduszu wyniosły 73 093 tys. zł i były niższe o 14 772 tys. zł (o 16,8%) od planu po zmianach oraz wyższe o 35 358 tys. zł (o 93,7%) od planu. Główną ich pozycją (stanowiącą 98,9%) były wydatki na emerytury pomostowe, które wyniosły 72 247 tys. zł i były niższe o 10 320 tys. zł od planu po zmianach oraz wyższe o 34 977 tys. zł od planu. Przeciętna liczba świadczeniobiorców ukształtowała się na poziomie 2,6 tys. (wobec zakładanej 1,5 tys. osób),

a wysokość przeciętnej emerytury na poziomie 2 325,07 zł (o 14,2% wyższej od planu), m.in. w związku z waloryzacją świadczeń wskaźnikiem 104,62% wobec zakładanego w planie 104,1%.

Odpis na działalność Zakładu wyniósł 460 tys. zł, stanowiąc 0,6% kosztów Funduszu, natomiast rezerwy na odpisy aktualizujące wartość należności wyniosły 381 tys. zł.

Stan Funduszu na koniec roku wyniósł 121 781 tys. zł, z tego:

– stan środków pieniężnych	124 055 tys. zł,
– należności	1 137 tys. zł,
– zobowiązania	3 411 tys. zł.

3. Fundusz Rezerwy Demograficznej

Na dzień 31 grudnia 2010 r. wartość aktywów finansowych Funduszu Rezerwy Demograficznej wyniosła 10 167,1 mln zł. W porównaniu z końcem 2009 r. oznacza to wzrost aktywów FRD o 2 859,1 mln zł. W 2010 roku Fundusz otrzymał 8 347,1 mln zł, tj. 87,1% planowanych środków z prywatyzacji mienia Skarbu Państwa. Średnioroczny udział akcji w portfelu inwestycyjnym FRD w 2010 r. wyniósł 9,63%, natomiast bonów i obligacji skarbowych 79,1%.

W poniższej tabeli przedstawiono wartości poszczególnych kategorii aktywów, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie lokowania środków FRD (Dz. U. nr 31 poz. 256 z późn. zm.) na dzień 31.12.2009 r. oraz na dzień 31.12.2010 r.

Rodzaj aktywów	<i>(kwoty w tys. zł)</i>	
	31-12-2009	31-12-2010
bony, obligacje i inne papiery wartościowe Skarbu Państwa	5 952 194	8 378 623
depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe	637 317	333 838
akcje zdematerializowane, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 ze zm.)	718 525	1 453 077
razem	7 308 036	10 165 538

Tabela 10. Wartości aktywów Funduszu Rezerwy Demograficznej

W kolejnej tabeli zaprezentowano strukturę portfela FRD na dzień 31.12.2009 r. oraz na dzień 31.12.2010 r.

Rodzaj aktywów	31-12-2009	31-12-2010
akcje	9,8%	14,3%
bony skarbowe	15,3%	13,8%
obligacje skarbowe	66,2%	68,6%
depozyty bankowe	8,7%	3,3%
gotówka	0,0%	0,0%
razem	100,0%	100,0%

Tabela 11. *Struktura portfela Funduszu Rezerwy Demograficznej*

Stopa zwrotu z całości aktywów FRD w 2010 r. wyniosła 6,64%. Istotny wpływ na uzyskany wynik miała konieczność zgromadzenia oraz przekazania do FUS kwoty 7 500 mln zł w celu pokrycia niedoboru funduszu emerytalnego. Sytuacja powyższa znacznie ograniczyła wachlarz dostępnych do kupna papierów skarbowych, a dokonywane transakcje były podporządkowane uruchomieniu środków. Na podejmowane działania miał wpływ również ustawowo określony termin zakupu oraz rodzaj instrumentów, jakie mogą być nabyte za środki otrzymane z prywatyzacji mienia Skarbu Państwa. Z drugiej strony, w 2010 r. zmieniono strategię kupna i sprzedaży akcji do portfela FRD, co skutkowało wypracowaniem wyższej stopy zwrotu z portfela akcji niż stopy zwrotu indeksów notowanych na GPW w Warszawie, WIG oraz WIG20. Stopa zwrotu osiągnięta z portfela akcji bezpośrednio wpłynęła na rentowność całego portfela aktywów Funduszu.

W 2010 r. priorytetową operacją dla FRD było przekazanie środków do FUS w kwocie 7 500 mln zł. Operacja ta została przeprowadzona w sposób pozwalający na zachowanie płynności finansowej zarówno FRD, jak i FUS, a sprzedaż znacznych aktywów FRD została dokonana po cenach rynkowych.

Cele inwestycyjne określone w Polityce inwestycyjnej Funduszu Rezerwy Demograficznej oraz w rekomendacjach Komitetu do spraw Aktywów Finansowych zostały osiągnięte. Uzyskane przez FRD wyniki inwestycyjne pozwoliły Funduszowi zająć miejsce w czołówce funduszy inwestujących na rynku akcji, a wskaźniki określające stopień zbieżności stopy zwrotu z portfela akcji ze zmianą wartości indeksu WIG ukształtowały się na poziomach pozwalających na realizację celu inwestycyjnego określonego dla tej części aktywów FRD. Jednocześnie stopa zwrotu uzyskana z portfela dłużnych papierów wartościowych zapewniła utrzymanie realnej wartości środków Funduszu.

4. Fundusz Alimentacyjny w likwidacji

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku, kontynuował działania w zakresie odzyskiwania należności Funduszu Alimentacyjnego w likwidacji, zarówno w trybie przymusowego dochodzenia, jak i w trybie bezegzekucyjnym.

Dane dotyczące Funduszu Alimentacyjnego w likwidacji wg stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. kształtowały się następująco:

- kwota zobowiązań należnych od osób zobowiązanych do alimentacji – 5 896 890 tys. zł,
- kwota zobowiązań należnych od osób zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń – 9 122 tys. zł.

Egzekucja należności z tytułu wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentacji prowadzona jest w trybie egzekucji sądowej wszczętej na żądanie uprawnionego do alimentów. Podkreślić należy, że stosownie do zapisu art. 67 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992 ze zm.), organ egzekucyjny przekazuje likwidatorowi kwoty ściągnięte od osoby zobowiązanej do alimentacji pozostałe po zaspokojeniu bieżących i zaległych alimentów oraz należności z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej.

W wyniku działań podejmowanych zarówno przez Zakład, jak i przez komorników sądowych, w 2010 roku wpływy na poczet spłaty należności z tytułu wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentacji wyniosły 97 712 tys. zł i były niższe o 15,4 % niż w 2009 roku. Należy podkreślić, że obniżenie tempa spadku zadłużeń zobowiązanych do alimentacji (niższe o ponad 4,3 pkt. procentowe niż w roku 2009) wynika przede wszystkim z faktu, iż są to należności trudno ściągalne i mogą być ściągane wyłącznie w ramach egzekucji sądowej.

Należności z tytułu bezpodstawnie pobranych świadczeń (bezpodstawnie pobrane świadczenia, odsetki ustawowe, koszty upomnienia i koszty egzekucyjne), podlegają przymusowemu ściąganiu w trybie egzekucji administracyjnej na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Egzekucja administracyjna może być prowadzona w ramach:

- egzekucji własnej, prowadzonej przez dyrektora oddziału ZUS ze składników majątkowych określonych w § 19 ust. 4 wymienionej ustawy,
- egzekucji prowadzonej za pośrednictwem naczelnika właściwego urzędu skarbowego.

W wyniku działań egzekucyjnych, na poczet spłaty należności od osób zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego, wpływy w 2010 roku wyniosły 1 016 tys. zł, tj. o 26,7 % mniej niż w roku 2009.

Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych Prezes Zakładu, będący likwidatorem Funduszu Alimentacyjnego, może udzielać osobom zobowiązanych do alimentacji z tytułu wypłaconych świadczeń oraz osobom zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń, ulg w spłacie należności w postaci układów ratalnych i odroczeń terminów płatności.

Poniższa tabela obrazuje skalę udzielonych przez Zakład w 2010 r. ulg na spłatę zadłużenia Funduszu Alimentacyjnego.

(kwoty w tys. zł)

Rodzaj ulgi	Osoby zobowiązane do alimentacji		Osoby zobowiązane do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń alimentacyjnych	
	liczba	kwota	liczba	kwota
układy ratalne	7 095	34 046	181	599
odroczenie	31	467	2	3

Tabela 12. Ulgi udzielone na spłatę zadłużenia w 2010 roku

Prezes Zakładu, może także umarzać należności zarówno w stosunku do osób zobowiązanych do alimentacji z tytułu wypłaconych świadczeń, jak i osób zobowiązanych do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń. Jednakże umorzenie tych należności dokonywane jest w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną dłużnika.

Kolejna tabela obrazuje pozytywnie rozpatrzone w 2010 r. wnioski o umorzenie.

(kwoty w tys. zł)

Umorzenie	Osoby zobowiązane do alimentacji		Osoby zobowiązane do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń alimentacyjnych	
	liczba	kwota	liczba	kwota
	995	13 480	217	293

Tabela 13. Pozytywnie rozpatrzone w 2010 roku wnioski o umorzenie

V INFORMACJE O REALIZACJI ZADAŃ ZLECANYCH ZAKŁADOWI

1. Pobór składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Łączne wpływy na wyodrębniony rachunek bankowy służący wyłącznie do wpłat składek Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wyniosły w 2010 roku 8 957 629 tys. zł, przy czym wpływy na Fundusz Pracy wyniosły 8 606 490 tys. zł, zaś na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych 351 139 tys. zł.

W 2010 roku na rachunek Funduszu Pracy przekazano kwotę 8 551 021 tys. zł, natomiast do Krajowego Biura Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przekazano kwotę 348 876 tys. zł. Z zebranych składek potrąceniu podlegały należności Zakładu z tytułu kosztów poboru i dochodzenia tych składek w wysokości 0,5% środków przekazanych funduszom. Zakład uzyskał z tego tytułu przychody w wysokościach: 42 755 tys. zł. (od środków przekazanych do Funduszu Pracy) i 1 755 tys. zł. (od środków przekazanych do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych).

2. Pobór składek na ubezpieczenia zdrowotne

W 2010 roku na wyodrębniony rachunek bankowy służący do wpłat składek na ubezpieczenie zdrowotne wpłynęła kwota 51 951 389 tys. zł.

Z wpływów potrącono należności Zakładu z tytułu kosztów poboru i dochodzenia składek w wysokości 0,2% kwot zidentyfikowanych składek. Zakład uzyskał z tego tytułu przychód w kwocie 101 354 tys. zł.

Uwzględniając saldo na rachunku bankowym na dzień 31.12.2009 r. w kwocie 347 283 tys. zł w 2010 roku do Narodowego Funduszu Zdrowia przekazano kwotę 51 872 177 tys. zł. Na dzień 31.12.2010 r. na rachunku bankowym pozostało saldo 325 142 tys. zł, które przekazano do NFZ, zgodnie z obowiązującym trybem, w styczniu 2011 roku.

3. Przekazywanie składek do Otwartych Funduszy Emerytalnych

W 2010 roku Zakład ustalił zobowiązania do otwartych funduszy emerytalnych w kwocie 22 397 507 tys. zł, z tego z tytułu:

- składki w wysokości 22 244 578 tys. zł,
- naliczonych odsetek za opóźnienie w przekazaniu składek w wysokości 152 686 tys. zł,
- naliczonych opłat dodatkowych w wysokości 243 tys. zł.

Przychody Zakładu z tytułu poniesionych kosztów poboru i dochodzenia składek na otwarte fundusze emerytalne w 2010 roku ustalono ustawą budżetową w wysokości 0,8% kwoty składek przekazanych do funduszy. Zakład uzyskał z tego tytułu w 2010 roku przychody w kwocie 180 635 tys. zł.

Po potrąceniu należnych Zakładowi przychodów z tytułu kosztów poboru i dochodzenia składek w wysokości 180 635 tys. zł przekazano do OFE w 2010 roku kwotę 22 216 872 tys. zł. W ustalonych w 2010 roku zobowiązaniach do OFE (22 397 507 tys. zł), przekazano składki za lata ubiegłe w kwocie 1 282 382 tys. zł.

Na dzień 31.12.2010 r. zaległości z tytułu nie przekazanych składek do OFE wyniosły 2.018.320 tys. zł, natomiast nadpłaty podlegające zwrotowi z OFE wyniosły 862 490 tys. zł.

4. Świadczenia rodzinne

Wypłatę świadczeń rodzinnych finansowanych ze środków budżetu państwa, z dniem 1 września 2006 r. przejęły organy właściwe do realizacji zadań w tym zakresie, dlatego też ustawa budżetowa na rok 2010 w części 73-ZUS nie uwzględniała wydatków na ten cel. Zakład jednak w 2010 r. realizował jeszcze, jako zobowiązania Skarbu Państwa, wypłaty tych świadczeń przyznanych m.in. wyrokami sądów, jak również świadczenia rodzinne niewypłacone w terminie przez pracodawców, należne za okres do 31 sierpnia 2006 r. Wydatki budżetu państwa z tego tytułu wyniosły ogółem 2 187 tys. zł (w tym z tytułu odsetek 2 tys. zł).

5. Świadczenia przedemerytalne i zasiłki przedemerytalne

Wydatki związane z wypłatą świadczeń i zasiłków przedemerytalnych finansowanych przez Fundusz Pracy w 2010 r. wyniosły 1 596 000 tys. zł, odsetki za opóźnienie w wypłacie zasiłków i świadczeń przedemerytalnych wyniosły 18 tys. zł, 19 198 tys. zł - wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień i wypłaty świadczeń.

6. Renta socjalna

Wydatki związane z wypłatą rent socjalnych finansowane ze środków budżetu państwa w 2010 r. wyniosły 1 795 287 tys. zł, z czego 1 752 886 tys. zł stanowiły wydatki na wypłatę świadczeń przeciętnie miesięcznie dla 248,2 tys. osób, 42 380 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień, wypłaty i dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń oraz 21 tys. zł odsetki. Wydatki na świadczenia wzrosły w porównaniu do 2009 r.

o 6,2 %, głównie w związku ze wzrostem ich wysokości w wyniku waloryzacji od 1 marca 2010 r. wskaźnikiem 104,62% oraz wzrostem liczby rent o 1,6%.

7. Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS

Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone Zakładowi do wypłaty wyniosły 3 394 972 tys. zł (tj. 98,6% planu po zmianach) i wzrosły w porównaniu do 2009 r. o 0,4%. Z kwoty tej 3 370 546 tys. zł stanowiły wydatki na świadczenia, 24 344 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalania uprawnień, wypłaty oraz dochodzenia nienależnych wypłat oraz 81 tys. zł odsetki za opóźnienia w wypłacie świadczeń. Niższe wykonanie planu wiąże się przede wszystkim z mniejszą niż zakładano liczbą wypłaconych świadczeń, głównie nauczycielom, którzy pobieranie świadczenia kompensacyjnego nie mogą łączyć z pracą w placówkach oświatowych. Wydatki na świadczenia zwiększyły się w stosunku do ubiegłego roku w wyniku waloryzacji świadczeń od 1 marca 2010 r. wskaźnikiem 104,62%. W 2010 r. ZUS wypłacał m.in.:

- 85,2 tys. (przeciętnie miesięcznie) rent inwalidom wojennym i wojskowym wraz z rentami rodzinnymi oraz świadczeń emerytalno-rentowych kombatantom na kwotę 1 777 947 tys. zł,
- 334,5 tys. (przeciętnie miesięcznie) ryczałtów energetycznych na kwotę 553 978 tys. zł,
- 133,4 tys. (przeciętnie miesięcznie) dodatków kombatanckich na kwotę 287 607 tys. zł,
- ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy dla emerytów i rencistów kolejowych w kwocie 350 319 tys. zł,
- 107,8 tys. (przeciętnie miesięcznie) świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych i osadzonych w obozach pracy przymusowej na kwotę 208 586 tys. zł.

8. Podatek dochodowy od osób fizycznych

W 2010 roku Zakład potrącił świadczeniobiorcom zaliczki na podatek od osób fizycznych w kwocie 10 698 029 tys. zł i przekazał do urzędów skarbowych podatek za okres grudzień 2009 r. – listopad 2010 r. w kwocie 10 624 500 tys. zł (w tym 841.314 tys. zł za grudzień 2009 r.). Zobowiązanie wobec urzędów skarbowych z tytułu zaliczek na podatek pobrany w grudniu 2010 r. wyniosło 917 319 tys. zł i zostało uregulowane w styczniu 2011 r., tj. zgodnie z obowiązującymi regulacjami.

VI SPIS TABEL

1. Przychody Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku.....	8
2. Koszty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 roku.....	8
3. Realizacja planu rzeczowo-finansowego działalności ZUS w zakresie budowy i zakupów środków trwałych na 2010 rok.....	13
4. Zmiany w strukturze wypłacanych emerytur i rent w latach 2009-2010.....	32
5. Wpływy z egzekucji na poczet należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010.....	45
6. Umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010.....	47
7. Struktura przychodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.....	48
8. Struktura kosztów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.....	50
9. Struktura przychodów i kosztów Fundusz Emerytur Pomostowych.....	54
10. Wartości aktywów Funduszu Rezerwy Demograficznej.....	55
11. Struktura portfela Funduszu Rezerwy Demograficznej.....	56
12. Ulgi udzielone na spłatę zadłużenia w 2010 roku.....	58
13. Pozytywnie rozpatrzone w 2010 roku wnioski o umorzenie.....	58

VII SPIS WYKRESÓW

1. Struktura należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne skierowanych do egzekucji w 2010 r.	44
2. Struktura należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne objętych działaniami egzekucyjnymi w 2010 r.	45
3. Struktura odzyskanych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w latach 2009-2010 uwzględniających dobrowolne wpłaty dokonane przez dłużników po wdrożeniu egzekucji.....	46

*Opracowano w Gabinetie Prezesa
na podstawie materiałów komórek organizacyjnych Centrali.*